A PROJECT OF
BAIS HAVAAD
HALACHA CENTER

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות

עומקא דדינא

חלק ה' - אחריות מוכר ולוקח במקום מקח טעות

THIS VOLUME HAS BEEN SPONSORED BY

FRANKEL RUBIN KLEIN, ATTORNEYS AT LAW
MAYER S. KLEIN, MANAGING PARTNER
SOLVING SERIOUS BUSINESS PROBLEMS, בעז"ה

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות

עומקא דדינא

Prepared by Rav Yosef Greenwald
Dayan at the Bais HaVaad and Rav at Khal Dexter Park

Rav Dovid Grossman
Rosh Bais HaVaad

Rabbi Yaakov Tescher
Director of Torah Projects

Reb EC Birnbaum
Chief Marketing Officer

Rav Baruch Fried
Dayan and Yorucha Project Editor

Rav Ariel Ovadia
Yorucha Content Editor

Rabbi Chaim Belsky
Head of Yorucha Development

A project of BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

1.888.485.VAAD(8223) | 732.232.1412
WWW.BAISHAVAAD.ORG/YORUCHA
YORUCHA@BAISHAVAAD.ORG
105 RIVER AVENUE, SUITE #301, LAKEWOOD, NJ 08701

BAIS HAVAAD DIVISIONS

- Business Halacha Services
- Bais Din & Dispute Resolution
- Zichron Gershon Kollel for Dayanus
- Medical Halacha Center
- Kehilla & Bais Din Primacy Initiative
- Halachic Awareness & Education

תוכן הענינים

חלק א' – גדרי איסור אונאה

- מקור איסור אונאה 8
- שיעורי אונאה וביטול מקח 12
- אונאה לכתחילה בפחות משתות..... 16
- קביעות מחירים בשווקים וחנויות..... 19
- אונאת עכו"ם 23

חלק ב' – אופנים שאין בהם אונאה

- אונאה בחליפין 28
- "לדידי שוה לי" וקציצה ע"י הדחק 29
- אונאה בקרקעות..... 31
- אונאה בפועל וקבלן 34

חלק ג' – גדרי מקח טעות

- טעות במדה משקל ומנין 48
- קלקולים שאפשר לתקנן 52
- עד מתי יכול לטעון מקח טעות..... 56
- סוגי מקח טעות..... 59
- נתקלקל מקצת המקח 61

חלק ד' – נידונים שונים בדין מקח טעות

- ספק מתי נעשה המום 68
- נשתמש בהחפץ אחר שמצא מום או הי' יכול להבחינו 72
- עשה הלוקח מום קודם שנמצא המקח טעות..... 76
- מכר ע"מ שאין לך עלי טענת מומין 77

חלק ה'- אחריות מוכר ולוקח במקום מקח טעות

- נאבדה החפץ והלוקח אינו יכול להחזירו 86
- לוקח שהוביל הסחורה למקום אחר ומצא שם מום 90
- טעם חיוב הלוקח לשמור הסחורה..... 95
- דמי שכירות על מקח שנתבטלה 99

In memory of
HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"L
לע"נ הרב יוסף ישראל ב"ר משה גרוסמן זצ"ל

LOWINGER FAMILY
ר' מאיר משה בן בן ציון הלוי ז"ל • מינקא בת משה שמואל ע"ה • ר' דוד בן ברוך בענדיט ז"ל • גאלדא בת משה דוד ע"ה • ר' יונה בן יצחק ז"ל • מרים בת חיים ע"ה

ARYEH WEISS & FAMILY

לע"נ ישראל ליב בן מרדכי ז"ל,
ברכה לאה בת ארי ה לייב ע"ה

לז"נ MR. HOWARD ZUCKERMAN Z"L
ר' צבי יעקב בן פסח יהודה ז"ל
By his wife Mrs. Rosalyn Zuckerman

BARRY LEBOVITS & FAMILY

על פי התורה אשר יורו

Yorucha

the program that is transforming the way frum business is conducted

CORE COMPONENTS OF OUR PROGRAM

1

MAREH MEKOMOS BOOKLET

A set of carefully curated source sheets created by expert Dayanim in the field, which enables you to learn the sugya in depth and gain a thorough understanding of the topic and its intricacies.

2

AUDIO BLATT SHIUR

A daily 15-minute audio shiur delivered by a Dayan who serves as your "virtual chavrusa" and walks you through the entire limud for the day, helping to connect it into a cohesive sugya.

3

WEEKLY OVERVIEW VIDEO

At the culmination of each week's learning, an overview/halacha l'maaseh shiur is presented, where the concepts internalized through the week come to life in real-life workplace scenarios.

4

BUSINESS HALACHA DAILY Q&A

Daily 3-5 minute videos that are in sync with the topics of the Yorucha Curriculum, and go through practical questions and answers on the subject at hand.

ATTENTION CHABUROS: Additional zoom Q&A sessions can be arranged | Need help finding a Rosh Chabura? Contact us

Join as an individual, as a community with your shul and chavrusos, or a business!

Receive your content via

WhatsApp | EMAIL | WEBSITE | Listen on Apple Podcasts | LISTEN ON Spotify | Listen on Google Podcasts

732.232.1412 | 888.485.VAAD(8223) #302 | yorucha@baishavaad.org | baishavaad.org/yorucha

MEKACH TA'OS

Sugya Introduction

Concepts that will be discussed in this series of shiurim

INTRODUCTION TO MEKACH TA'OS

Every sale is based on an understanding between two parties. Details of this understanding are often written in a contract, but others are self-understood. If this understanding is not realized and the goods delivered are not what the buyer understood he would be getting, there may be grounds to nullify the deal because of *mekach ta'os*.

Sometimes, it is very obvious that the merchandise received is not what the buyer was supposed to get, and the deal can be nullified as if it never occurred. But things are much more subjective when the buyer claims that the goods he received are of inferior quality compared to what he was expecting. In such a case, it may be a judgment call on whether this is "different" enough to be called a "false sale" which would negate the entire sale.

Even when it is determined that a sale was a *mekach ta'os*, there still are some complications to deal with.

SOME OF THE QUESTIONS WE MUST CLARIFY ARE:

- Is the buyer responsible to watch over it until it can be returned to the seller?
- Is he allowed to rent it for his use for the short-term?
- Is it his responsibility to pay the shipping costs to return it?
- If he used the item before expressing his desire to invalidate the deal, can that be taken as an indication that he made peace with the purchase, and does this mean that he forfeited his right to nullify the sale?
- What if he caused damage to the goods before he discovered the problems with the merchandise?

These questions will be dealt with in this segment.

BUSINESS HALACHA daily

BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

QUESTIONS ON
Mekach Ta'os

Below are some practical scenarios that will apply to the material

1 I hired a brand name band for my wedding. When they arrived, they sent inferior singers instead of the main guys. Is this a problem of Mekach Ta'os?

---

2 When making a grocery order, many times the store will automatically send the most expensive brand of the item requested if you haven't specified one (for example, Kleenex instead of Aspen). Is this ok for them to do?

4 I bought a box of pizza from the pizza shop. When I got home, I realized the pizza was slightly burnt. Pizza is not really returnable, but can I still demand money back? What if my family decided to eat it anyhow, being that they were all famished - would I be able to at least demand a discount?

---

3 I purchased a belt in a local store at 40% off retail price, final sale. When I got home, I noticed the belt had a scratch. Yet when I brought the item back to the store, they felt bad but stood firm in their store policy, which was, "No returns on sale items whatsoever." Is a frum store allowed to have a no-return policy on sale items? Was my transaction even considered valid if they didn't deliver the goods as promised?

Join BHD and receive a 3-5 minute video post derived from the current Yorucha topic.

JOIN "BUSINESS HALACHA DAILY" TODAY!

For answers to these questions, and for more Q&A topics like these, visit baishavaad.org/daily
To sign up to the Business Halacha Daily WhatsApp group messages 732.232.1412

חלק ה'
אחריות מוכר ולוקח במקום מקח טעות

תוכן העניינים

- נאבדה החפץ והלוקח אינו יכול להחזירו 86
- לוקח שהוביל הסחורה למקום אחר ומצא שם מום 90
- טעם חיוב הלוקח לשמור הסחורה 95
- דמי שכירות על מקח שנתבטלה 99

For overview on Part 5: Mekach Ta'os, see pages 102-103

המוכר פירות. סתם ולא פירש אם לזריעה אם לאכילה: **וזרעון. ולא צמחו.** לא מצטיין פירות לאיכא דזבין לזריעה ואיכא דזבין לאכילה ומני למימר לאכילה מכרתיו לך ואין כאן מקח טעות כלל שלא נפלו ואין זרע פשתן כרוב[ה] דפשתן הנקח בעלמא לזריעה קונין אותו לאכילה כדתניא לזרעה קונין אותו לאכילה כדתמרין (נדרים דף מט.) לוליבא דכיתנא לכותנת אינו מייב בתחריותן דמני למימר לאכילה מכרתיו לך דצמחות לא חזלין אבל זרוע בהר רוצה כדצמחות בגמרא ודוקא זרע פשתן משום דמזי לאכילה אבל זרעוני גינה כגון זרע כרוב וקפלוטו שאינו נאכל כלל מייב בתחריותן שרגילין לאכול כו' (ב) הכי מפקא בגמרא: **חייב באחריותן.** דהוי מקח טעות והרי הוא כעיפס שלא זית ונמצא של שקמה יין ונמצא מומן לרוי מקח טעות[ג] וכל שכן בכאן דהסתם מיהא לזית ליה בהכי ואיכא דזית ליה בהכי[ד] אבל הכא כיון דלאכילה לא חזו ולזריעה לא חזו אין לו תקנה אלא להסקה ואפילו דמי עציס[ה] לא יטלם לו לוקח להא לא נהנה בהכי כלום וגם לא שלח בהן יד דנתמייב בתחריותו[ו] וכמי שאמר לו מוכר לך זרע חומס דמי דולמי גורע זבניתו: **גמ' איתמר.** לקמן פריך עלה ממתניתין הלכך נקט לה הכא: **ונמצא שהיה נגהן.** קודם מכירה ואין רואי אלא למחיטה: **מקח טעות.** כיון ונמצא מומן והדרי זוזי כדמפרש טעמא לקמיה דרובא לדידיה זבני: **יכול[ז] לומר לו הכי.** דמשמע דלא מחייב אלא משום דאיכא רובא דהכי: **ולחזי אי דמי רדיא וכו'.** לחפי' לרבנן (לעיל עז:) לחיים להו דאין הדמים ראוי היינו הסח דוקא דרובא דקרו[ח] לקמן למד דרובא ומזקה מסיימין למוכר ולהכי אין הדמים ראויי להכחיש רוב ומזקה ואפי' לפי פפרים דגרסי לחיכא דקרו לקמן למד כו' ולא גרסי רובא מכל מקום אין כח בדמים להכחיש המזקה אבל הכא דרובא לדידיה זבני ואיכא מזקה כנגד אומו רוב שהמוכר מומחז אפי' רבנן מודו דיש לדמים ראוי לסמוך על המוכר ולהכי אמרי' בפ' השוכר את הפועלים (ב"מ דף פ. ושם) אפילו לליכא לדיל דכל גבי היינו כל היינו מצית אמרת דקאמר לך לריכא דרובא קרו לחצית חצית ולכלה כלה מהו לחימת זיל בתר רובא קאי"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב לאפילו רב מודה התם דאין הולכין אחר הרוב כיון דהמוכר מסיימין לנעול הכל המוחזק והוא דאין לה"מ למימר התם מיפכא מהו לחימת זיל בתר חזקה קאי"ל דאין הולכין בממון אחר חזקה אלא אחר הרוב אם היו הדמים מסיימים לרוב אבל זה לא היה שום מידוע לנו ומיהו אלמא הכי מפרש רבינו תם דאחי אפילו כרב משום דיכול לומר המוכר לוקח קים לי בשפאפי שאני מן המיעוט דלקרו לכלה חצית וכשהתנה עמו חצית לא יתן אלא כל אבל הכא במוכר שור ומעלה גמלן אזל בתר רובא דזבני לדידיה והוי מקח טעות אלא מני אחר לא מוכר ליה לוקח אחה מן המיעוט דזבני לשחיטה: **למאי נפקא מינה לטרחא.** לעיל בהמוכר את הספינה (דף פג:) גבי יפות ומעלאו רעות ופף על גב דאילרי שוה בשוה לא בעי אלא נפקא מינה לבהדיא מוקמינן מתניתין להתם כשהוקרו והוזלו אך תימה להכא אמאי לא מוקי לה הכי דנפקא מינה לנעשה לקיחה חיקור ביטרא וקם דמי לדידיה אבל אחר כך הוזל אי נמי כשהניחו פחות משתות:

המוכר פירות. זרעוני גינה שאינם נאכלים חייב באחריותן. תימה אמאי מייב בתחריותן לימא ליה אלא צמחו לפי שלא זרעה אותם בזמן שהיו ראויה להכי אמרי' בהמקבל (ב"מ דף קה:) לתנן המקבל שדה מחבירו ולכלה חגב או שנשדפה מים מכח מדינה [היא] מנכין לו מן הדמים[ט] ואמר עלה ר"ל בגמ' (שם קו:) לא שנו אלא שזרעה ונמחה ולכלה חגב אבל זרעה ולא צמחה מני אמר ליה [בעל הקרקע] כל (כי) [ימי] זרע זרע ליה [ואזיל] כו'[י] ויש לומר דהתם מיירי במכח מדינה דכולהו תבעי ליה לא צמחו ולית לן למימר אלא אלא להוריעה וידיע למוכר שפיר דלדעת דזוריעה קנה לוקח אפי' הכי אם לא צמחו אינו חייב באחריותן דמצי למימר המוכר כסבור הייתי דלאכילה קבעית להו ולא לזוריעה: **ר"ש ב"ג אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין כלל חייב באחריותן.** משום דהכא ודאי יודיע ליה למוכר דלזוריעה קבעי להו זרעוני שפירי הוה ליה לזבוני. מכלל דזורע פשתן אינו חייב באחריותן משום דאיכא דקבעי ליה לאכילה או לצורך רפואה: **אתמר המוכר וכו'** ומקשי' אמאי פליגי ביה רב ושמואל. **ונחזי אי אבוה דזבן אי לדידיה זבן לצורך חרישה** א"כ מאי טעמא דשמואל הא דאי מקח טעות הוא. **ואי לצורך שחיטה זבין** מאי טעמא דרב: **לא צריכא בגברא דקונה להכי ולהכי** שקצב רעובד אדמה הוא וקונה לדידיה ולשחיטה דהשתא ליכא למיקם עלה דמלתא. ולהכי סבריא ליה לרב לצורך רדיא זבנה והרי זה מקח טעות. ושמואל אמר יכול לומר לצורך שחיטה זבניה: ומקשי' **ולחזי אי דמי רדיא יהב** מאי טעמא דשמואל ואי דמי בשורא יהב מאי טעמא דרב. ומשני **לא צריכא דאייקר בשורא לאכילה וקם ברדיא: למאי נפקא מינה.** הואיל דדמי חד יהיב בין לרדיא בין לשחיטה. כלומר במאי פליגי הא מצי לזבוני לצורך אכילה ולמיקני מהני דמים לרדיא. משום **דטרחא** יתירא ללוקח לזבניה לצורך אכילה להאי ולמיקני אחריתי ומשום הכי פליגי רב ושמואל. ומקשי' **היכי דמי**

א מיי' פט"ו מהל' מכירה הל' ב סמ"ג לאוין קט טוש"ע מ"מ סי' רלב סעיף כח:
ב ב מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף כ:
ג ג ד ה מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעי' כג:

א פירות לחברו וזרען ולא צמחו ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן ר"ש בן גמליאל אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן: **גמ'** איתמר המוכר שור לחבירו ונמצא נגהן רב אמר הרי זה מקח טעות ושמואל אמר יכול לומר לו לשחיטה מכרתיו לך (ב) ולימחי אי גברא דזבין לנכסתא לנכסתא אי לרדיא לדריא בגברא דזבין להכי ולהכי ולימחי דמי היכי נינהו לא צריכא דאייקר בישרא וקם בדמי רדיא אי הכי למאי נפקא מינה נפקא מינה לטרחא היכי דמי אי

ב) ב"ק מו., ג) עיין תוס' לעיל סא: ד"ה ארעתא ובכתובות עו. ד"ה עלי, ג) לעיל פג., ד) לעיל פד., ה) עיין פסחים לא:, ו) [ב"ק מו.], ז) עיין תוס' לעיל לה. ד"ה ומאי, ח) דף צז:.

ב) גמ' לפחיטה מכרתיו לך אמאי ולימא לי:

גמרא המוכר שור. עי' יכוכלמי פ"ב דבייעים על ממני דפ"ק גם ימכור לו פרה המוקצה בפ"ק רשב"ם ד"ה (יכול) [ד"ה יכול] המר) [דשחיטה] בר' ואפילו טעין חד מיניידו ברי. תמוה לי בשם הממוקק לומר כמי שכתב כלקמן אין מוליכין ממנו כלקמן בתוס' ד"ה ממני] דפ"ק] השואל אמר שכור מה ומשכיל תירו יופע פעור ועי"ג: **בא"ד וכמו כבא** ריב"ב. ק"ל מה שם לדון כאן מוחזק ולא מוחזק מר"ן גם לדבון חולקים:

ונכסתא. לפחיטה. **בדמי רדיא.** יקרין (ב"ק מו.).

ג) צ"ל דרוב זרע פשתן (רש"ש עי"ש): ד) נדצ"ל דיתחייב באחריותן (באה"מ): ה) יש להוסיף היינו לשחטו (דבש תמר): ו) שם במשנה איתא אם מכת מדינה היא מנכין לו מן חכזרו (רש"ש): ז) ההוספות בסוגריים מרובעות ע"פ הגמ' שם (והתיב עירובין נראה מיותר עי"ש): ח) דרובא קרו (כת"י):

המוכר פירות. בסתם לחבירו: **וזרען ולא צמחו.** לפי כי מקולקלין נינהו. אפי' זרע פשתן. מכר לו דאיכא למימר דזרע פשתן לאו לאכילה קאי אלא לזוריעה וידיע למוכר שפיר דלדעת דזוריעה קנה לוקח אפי' הכי אם לא צמחו אינו חייב באחריותן דמצי למימר המוכר כסבור הייתי דלאכילה קבעית להו ולא לזוריעה: **ר"ש ב"ג אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין כלל חייב באחריותן.** משום דהכא ודאי יודיע ליה למוכר דלזוריעה קבעי להו זרעוני שפירי הוה ליה לזבוני. מכלל דזורע פשתן אינו חייב באחריותן משום דאיכא דקבעי ליה לאכילה או לצורך רפואה: **אתמר המוכר וכו'** ומקשי' אמאי פליגי ביה רב ושמואל. **ונחזי אי אבוה דזבן אי לדידיה זבן לצורך חרישה** א"כ מאי טעמא דשמואל הא דאי מקח טעות הוא. **ואי לצורך שחיטה זבין** מאי טעמא דרב: **לא צריכא בגברא דקונה להכי ולהכי** שקצב רעובד אדמה הוא וקונה לדידיה ולשחיטה דהשתא ליכא למיקם עלה דמלתא. ולהכי סבריא ליה לרב לצורך רדיא זבנה והרי זה מקח טעות. ושמואל אמר יכול לומר לצורך שחיטה זבניה: ומקשי' **ולחזי אי דמי רדיא יהב** מאי טעמא דשמואל ואי דמי בשורא יהב מאי טעמא דרב. ומשני **לא צריכא דאייקר בשורא לאכילה וקם ברדיא: למאי נפקא מינה.** הואיל דדמי חד יהיב בין לרדיא בין לשחיטה. כלומר במאי פליגי הא מצי לזבוני לצורך אכילה ולמיקני מהני דמים לרדיא. משום **דטרחא** יתירא ללוקח לזבניה לצורך אכילה להאי ולמיקני אחריתי ומשום הכי פליגי רב ושמואל. ומקשי' **היכי דמי**

משנה ב"ב דף צב.

הקונה זרעוני גינה שאינם ראויים לאכילה, וזרעם ולא צמחו, הרי"ז מקח טעות והמוכר חייב להחזיר כל דמיו אע"פ שאינו מחזיר לו הזרעונים.

If one bought [inedible] vegetable seeds that did not produce anything when planted, the seller must refund the entire purchase price, despite the fact that the seeds are not being returned to him.

מאן יש אומרים רשב"ג. אע"ג דקיימא לן דיש אומרים היינו ר' נתן כדאמר בסוף הוריות (דף יג:) דאסיקו ליה לר' נתן יש אומרים הכא קבלה היתה בידן דהאי יש אומרים רשב"ג וכן בפרק חזקת הבתים (לעיל דף לו:) גבי ניר דקאמר מאן יש אומרים רבי אחא ובפרק קמא (שם דף טו: ושם) פליגי יש אומרים ור' נתן גבי איוב:

חייב מפני שהוא כנושא שכר. בהגוזל קמא (ב"ק דף לט: ושם) מגיה וקאמר אימא מפני שהוא נושא שכר דפריך מינה לר' יוחנן דאמר התם טבח אומן שקלקל פטור כיון דעביד בחנם ואם תאמר ומעיקרא דס"ד דמיירי הך ברייתא בחנם למה היה לו להיות כנושא שכר ויש לומר משום דמרבינן (ג) מפלע תחת פלע לחייב אדם המזיק על אונס כרצון אע"ג דלאו בכל אונס חייב כדאמר בהמניח (שם דף כז: ושם) דבאפלה ובקרן זוית פטור משום דאונס הוא ואמר נמי (ד) [ח] טבחוה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול וגבי בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון תנן בהמניח (שם דף לג. ושם) דאם עמד פטור ובירושלמי נמי מוקי הא [ט] דאדם מועד לעולם בין ער בין ישן כשקדמו כלים אבל קדם הוא וישן ואח"כ העמידו כלים אצלו ושברן פטור וטבח אומן נמי שקלקל קאמר ר' יוחנן שפטור מ"מ אונס שקרוב לפשיעה כעין אבידה חשיב[י] ליה בהשואל (ב"מ דף צד:) קרוב לפשיעה ואדם[י] המזיק חייב והוה ס"ד טבח אומן שקלקל הוי כעין אבידה וחייב כמו נושא שכר ומשני אימא מפני שהוא נושא שכר אבל בחנם פטור והוי[כ] כעין גניבה שקרובה לאונס ופטור בה אדם המזיק דאע"ג[ל] דשומר שכר חייב והכי נמי אמר בפרק השוכר את האומנין (שם דף פב: ושם) דתנן המעביר חבית ממקום למקום ונתקל ושברה שומר חנם ישבע ונושא שכר ישלם אלמא אע"ג דבשכר חייב בחנם פטור אע"ג דהוי אדם המזיק והיינו משום דבאונס שהוא כעין גניבה פטור:

נותן לו דמי זרע. שרוב פשתן שבעולם נזרע: **אמרו לו.** אינו חייב באחריותן שהרבה בני אדם לוקחין לדברים אחרים למאכל ולרפואה וכנגד אדם אחד שקונה י' סאין לזריעה יש מאה בני אדם שקונין מיהת סאה אחת למאכל ולרפואה ובתר רוב לוקחין אזלינן [ס]ורבי יוסי בתר רובא דזריעה אזיל שהיחיד הקונה לזריעה קונה יותר ממאה הקונין למאכל ולרפואה ומיהו ת"ק דר' יוסי היינו טעמיה דודאי בתר רובא דזריעה הוה לן למיזל כר' יוסי ולחייבו אלא שאין הולכין בממון אחר הרוב דאי לא תימא הכי אלא אזיל נמי בתר רובא דאינשי אם כן מאי איכא בין תנא קמא לאמרו לו: **אילימא ר' יוסי ואמרו לו.** דר' יוסי מחייב כרב דאזיל בתר רובא ואמרו לו פטרי כשמואל דלא חייש לרובא: **הא תרווייהו בתר רובא אזלי.** דאפילו תנא דאמרו לו סבירא ליה כרב והאי דפטר היינו טעמא דאזיל בתר רובא דאינשי כדמפרש טעמא הרבה לוקחין אותו כו': ה"ג אלא אי תנא קמא ור' יוסי אי ת"ק ואמרו לו: **מהו נותן לו.** המוכר זרעוני גינה שאין נאכלין דאמרינן חייב באחריותן מה ישלם מוכר ללוקח: **דמי זרע.** ולא דמי יציאה דגרמא בעלמא הוא ופטור: **אף הוצאה.** יציאת חרישה ושכר פועלים ונראה בעיני דקנסא הוא: **ומ"ם אף הוצאה.** והכי קתני רשב"ג אומר זרעוני גינה שאין נאכלין חייב בכל אחריותן אפילו יציאה: **דלמא איפכא.** דרשב"ג לא מחייב אלא דמי זרע ומנלן דהא רשב"ג היא אימא רבנן היא ותנא קמא דברייתא היינו רשב"ג: **הא לא קשיא.** אם אין קושיא אחרת זו אינה קושיא וכל היכא דאיכא פירכא אחריתי קאמר גמרא הא לא קשיא: **וחסורי מחסרא כו'.** אין זה[פ] תירוץ דחוק (א) כו' דטוב לנו לחסרה מעט כדרך משנה שמדברת בקוצר ולא נימא יציאה איכא בינייהו דהא לא משמע ממתניתין מידי אלא על ידי דוחק דמשמע דרשב"ג היינו ת"ק והלכך טוב לפרש דכולה רבן שמעון היא כדמשמע מתני' דרשב"ג היינו ת"ק. ונראה בעיני דה"ג ודלמא כולה רשב"ג היא והכי קאמר המוכר פירות לחבירו ולא צמחו אפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן שרשב"ג אומר זרעוני גינה שאין נאכלין חייב באחריותן הא נאכלין אין חייב באחריותן אלא הא ר' שמעון בן

נותן לו דמי זרע אמרו לו הרבה לוקחין אותו לדברים אחרים מאן תנאי אילימא רבי יוסי ואמרו לו תרוייהו בתר רובא אזלי מר אזיל בתר רובא דאינשי ומר אזיל בתר רובא דזריעה אלא אי תנא קמא ור' יוסי אי ת"ק ואמרו לו ת"ר מהו נותן לו [א]דמי זרע ולא הוצאה ויש אומרים אף הוצאה מאן יש אומרים אמר רב חסדא רשב"ג היא הי רבן שמעון בן גמליאל אילימא רשב"ג דמתני' דתנן המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו ואפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן (הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן[א]) אימא סיפא רשב"ג אומר זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן ת"ק נמי הכי קאמר זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן אלא לאו הוצאה איכא בינייהו מר סבר דמי זרע ומ"ס אף הוצאה ממאי דלמא איפכא הא לא קשיא כל תנא בתרא לטפויי מילתא קא אתי ודלמא כולה רשב"ג היא וחסורי מחסרא והכי קתני המוכר פירות לחבירו וזרען ולא צמחו אפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן (הא זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן[א]) דברי רשב"ג שרשב"ג אומר (זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא[ב]) זרעוני גינה שאינן נאכלין חייב באחריותן[ג] אלא הא רבן שמעון בן גמליאל דתניא [א] [ב]המוליך חטין לטחון ולא לתתן ועשאן סובין או מורסן קמח לנחתום ואפאו פת ניפולין בהמה לטבח וניבלה חייב מפני שהוא כנושא שכר רשב"ג אומר נותן לו דמי בושתו ודמי בושת אורחיו וכן [ג]היה רבן שמעון בן גמליאל אומר [ב]מנהג גדול היה בירושלים המוסר סעודה לחברו וקלקלה נותן לו דמי בשתו ודמי בושת אורחיו עוד מנהג גדול היה בירושלים מפה פרוסה על גבי הפתח כל זמן שמפה פרוסה אורחין נכנסין נסתלקה המפה אין האורחין נכנסין: **מתני'** [ג]המוכר פירות לחבירו הרי זה מקבל עליו רובע טנופת לסאה תאנים מקבל עליו עשר מתולעות למאה [ד]מרתף של יין מקבל עליו עשר קוססות למאה [ה]קנקנים בשרון מקבל עליו עשר פיטסות למאה: **גמ'** תאני רב קטינא רובע קטנית לסאה ועפורית לא [ג]והאמר רבה בר חייא קטוספאה משמיה דרבה [י]בורר[ד] צרור מגרנו של חברו נותן

גמליאל דתניא כו': לתתן. במים: מורסן. היא הקליפה העליונה שמוליאין מחטין הכתושין במכתשת: סובין. כשטוחנין גסין ולא הדק נשאר בנפה והוא סובין: ניפולין. שנופל פתיתין: מפני שהוא כנושא שכר. בהגוזל קמא מתרלינן אימא מפני שהוא נושא שכר אבל בחנם פטור אם אומן הוא כדאמרינן התם זיל אייתי ראיה דמומחית לתרנגולי ואיפטרך וכן הלכה דאומן בשכר חייב בחנם פטור כדאמר רבי יוחנן התם: דמי בשתו. שזימן אורחים ואין לו מה יאכילם וכל שכן יציאה דמסריה ממונא ומיהו לית הלכתא אלא כרבנן דפטרי מבשת דגרמא

In the abovementioned case, the *Beraisa* cites two opinions whether the seller must also reimburse the buyer for his expenditures in planting the seeds. *Rashbam* explains that although indirect damage cannot usually be reclaimed, here there is a Rabbinic penalty upon a seller [who did so knowingly, *Tosafos*].

גמרא ב"ב דף צג: ת"ר מהו וכו'

נחלקו התנאים בברייתא אם המוכר זרעוני גינה הנ"ל שלא צמחו חייב לשלם גם דמי ההוצאות של הלוקח, כגון הוצאות החרישה ושכר פועליו. וע' ברשב"ם שהצד לחייבו הוא מדין קנס [שמיירי בידע שיש בו מום, תוס'], שעל פי הדין גרמא הוא ופטור.

הכי אמרינן היכי נידיינו דייני להאי דינא נימא לאפוטרופא זיל שליס וכו' נימא לבקרא זיל שליס וכו' ולא אמרינן נימא למוכר זיל שליס אלא ודאי פטור הוא הספסירא ומשום הכי אסיקנא משתבע הספסירא דלא הוה ידע ומיפטר ומשלם בקרא ליתמי דמי בשר בזול משום דשומר שכר דיתמי הוא. ופשטא דמילתא הכי משמע מדמסיק דמשתבע ספסירא דלא הוה ידע ואי כדברי רבינו המחבר כיון שכבר שקלו יתמי דמי תורא מהספסירא מאי האי דקאמר משתבע ספסירא שבועה זו מאי עבידתא ואף על גב דאיכא למימר דמשתבע כדי להשתלם מהבקרא מה שפרע ליתומים וכדמשמע מפירוש רש"י (ד"ה ומשלם) מכל מקום פשטן של דברים כדפרישית אליבא דהרמב"ם דייקי טפי:

(יח) המוכר לחבירו זרעוני גינה וכו'. משנה ריש פרק המוכר פירות ופסק כמו שפירש רשב"ם דכולה מתניתין רבן שמעון בן גמליאל היא ולא איירי ביציאה מידי ובברייתא תנא מה הוא נותן לו דמי זרע ולא הוצאה ויש אומרים אף ליתמי ומסריה לבקרא ולא הוה ליה ככי ושיני ומית ואסקינן שהמוכר חייב לשלם ליתמי אף על פי שהיה סרסור שקונה ומוכר ואפשר שלא הכיר בו מכל מקום הטעה אותם וצריך לשלם (ד): (טז) יט וכן כתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה שכתב המוכר ביצים לחבירו ונמצאו מוזרות שאינן ראויין לאכילה אף על פי שלא הכיר בהן המוכר הוי מקח טעות. (יז) אף על פי שקנאם גם הוא ונתאנה מכל מקום בשביל זה אין לו להונות אחרים ע"כ: (יח) כ-כא המוכר לחבירו זרעוני גינה וזרען ולא צמחו חייב באחריותן. ודוקא

אוצר החכמה

(טז) (יז) יט ומה שכתב רבינו וכן כתב הרא"ש ז"ל בתשובה המוכר ביצים לחבירו ונמצאו מוזרות וכו' הוי מקח טעות אף על פי שקנאם גם הוא ונתאנה וכו'. בכלל ח"ב סימן (י') [ח'] כתובה

אוצר החכמה

הוצאה מאן יש אומרים אמר רב חסדא רבן שמעון בן גמליאל היא הי רבן שמעון בן גמליאל אילימא רבן שמעון בן גמליאל דמתניתין דתנן המוכר פירות לחבירו ולא צמחו וכו' הא זרעוני גנה שאינן נאכלין חייב באחריותן אימא סיפא רבן שמעון בן גמליאל אומר זרעוני גנה שאינם נאכלין חייב באחריותן תנא קמא נמי הכי קאמר אלא לאו הוצאה איכא ביניהו מר סבר דמי זרע ומר סבר אף הוצאה ודילמא כולה דרשב"ג היא ואסורי מיתסרא והכי קתני המוכר פירות לחבירו ולא צמחו אפילו זרע פשתן אינו חייב באחריותן הא זרעוני גנה שאינן נאכלין חייב באחריותן דברי רבן שמעון בן גמליאל שרשב"ג אומר זרע פשתן הוא דאינו חייב באחריותן הא זרעוני גנה שאינן נאכלין חייב באחריותן. וכתבו הרי"ף (מו.) והרא"ש (סי' א) תנו רבנן המוכר זרעוני גנה לחבירו זרעים שאינן נאכלים זרען ולא צמחו חייב באחריותן זרעים הנאכלין זרען ולא צמחו אינו חייב באחריותן ואם התנה עמו מתחילה לזרע חייב מהו נותן לו דמי זרע ויש אומרים אף הוצאה והלכתא כתנא קמא עכ"ל וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק י"ו מהלכות מכירה (ה"א-ב) וכתב דהוא הדין לדברים הנמכרים לרפואה או לצביעה וכן כל כיוצא בזה: ומה שאמר ואם פירש אז חייב באחריותן אפילו בחטין. מבואר בברייתא שכתבתי בסמוך: ומ"ש והא דחייב באחריותן בזרעוני גנה דוקא כשאין דבר אחר לתלות בו מה שלא צמחו אבל אם יש דבר אחר לתלות בו כגון ברד או דבר אחר תלינן בו וכו'. כן כתב שם הרי"ף וז"ל והני מילי דלא צמחו מחמת עצמן אבל מחמת דבר אחר כגון ברד וכיוצא בו אינו חייב באחריותן וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפרק הנזכר. וכתב הרא"ש (שם) משמע מתוך דברי רב אלפס דכל היכא שאין הלקוי ידוע כגון ברד וכיוצא בו תלינן בגריעותא דזרעים וזהו שכתב רבינו אבל כל זמן שאין דבר לתלות בו מסתמא הוא חייב באחריותן. וז"ל הר"ן (צב. ד"ה מתני') והא דאמרינן הכא דחייב באחריותו דוקא בשזרען בקרקע בדוקה ושנים כתקנן אבל זרען בטרשים או שלא היו שנים כתקנן אינו חייב באחריותן דתלינן בשנים או בריעותא דקרקע אלא אם כן באו הוצאה והלכה כתנא קמא דאינו נותן לו הוצאה וכן פסקו הרי"ף והרא"ש והרמב"ם פרק י"ו ממכירה: ומ"ש בשם הרמ"ה דבזרעוני פשתן אם הלוקח מוחזק אין מוציאין מידו כיון דרובא וחזקה מסייעין לו אין מוציאין מידו נראה דהאמת נקט אבל לדינא אפילו כי הדדי נינהו חזקת ממונא עדיפא והמוציא מחבירו עליו הראיה כדכתב רבינו על שם הרמ"ה גופיה בסמוך סעיף כ"א:

זרעוני גינה שאינן עומדים אלא לזריעה אבל שאר דברים לא לא מיבעיא בחטין שרובן לאכילה שאינו חייב באחריותן אלא אפילו זרעוני פשתן דרובן לזריעה זבני אינו חייב באחריותן שיכול לומר לאכילה מכרתים לך. ומיהו כתב הרמ"ה ז"ל (סי' יא) דוקא שכבר פרע המעות אין מוציאין מידו בשביל הרוב אבל אם המעות עדיין ביד הלוקח כיון דרובא וחזקה מסייעין לו אין מוציאין מידו. ואם פירש לזריעה אז חייב באחריותן אפילו בחטין. והא דחייב באחריותן בזרעוני גינה דוקא כשאין דבר אחר לתלות בו במה שלא צמחו אבל אם יש דבר לתלות בו כגון

If the seeds are edible and the buyer didn't specify that he intends to plant them, the seller can claim he sold them to be eaten, even if the majority of people buy it for planting. According to the *Ramah*, if the buyer hasn't paid yet and the majority is on his side then he does not have to pay.
If there is any other possibility to explain why the seeds didn't grow, the buyer cannot demand a refund.

טור חו"מ סימן רלב סי"ח
אם לא פירש לו הלוקח שקונה לזריעה, והזרעונים ראויים לאכילה, יכול המוכר לטעון שמכר לו לאכילה ולא לזריעה ואי"צ להחזיר לו מעותיו, אפילו רוב העולם קונים לזריעה. אך אם הלוקח מוחזק במעותיו חידש הרמ"ה שאי"צ לשלם אם הרוב הוא לזריעה.
ואם יש שום דבר אחר לתלות בו את ההפסד אינו יכול לטעון טענת מקח טעות.

(יט) **וכתב הרמב"ם מכאן אתה למד וכו' ואפילו (הוא) [אם] נגנב או נאבד אחר שהודיעו וכו'.** הב"י תמה ואם לא היה לו שהות להודיעו אמאי הוא ברשות הלוקח ומתוך קושיא זו הוציא הלשון ממשמעו ואמר דהכי קאמר מאחר שהודיעו שרוצה להוליכו למדינה פלונית. ואם כן סבירא ליה דבלא היה לו שהות להודיעו אם נגנב או נאבד ברשות מוכר נאבד ולא נהירא שהרי הרמב"ם גופיה כתב בפרק ז' ממכירה (ה"ג) בנתן מעות ולא משך וחזר בו הלוקח אפילו הכי אם נגנב או נאבד המוכר חייב באחריותו עד שיאמר תא שקול זוזך כדאיתא בפרק הזהב (מט.) וכדלעיל בסימן קנ"ח (סעיף יז) ותו דלא גרע האי לוקח מנוטל כלי מבית האומן לבקרו דבחזרה אע"פ שאינו חפץ בו שומר שכר הוא אלא דלהרמ"ה הוה ליה שומר חנם ורוב פוסקים חולקים עליו כדלעיל סוף סימן ר' ועיין עוד לעיל סימן קפ"ו (סעיף א) וסימן ק"ך (ס"ה) וסימן ע"ד (סעיף ה ד"ה כתב) לשם התבארו חילוקי דינים אלו ועל כן הלשון שכתב הרמב"ם כמשמעו הוא דלא כלתה שמירתו עד שיודיע למוכר ולומר לו טול את שלך וכשלא הודיעו חייב הלוקח באחריותו אם נגנב או נאבד כדין שומר שכר שהרי אם נזדמן לו מי שרוצה ללקחו מידו הוה מזבין ליה הילכך חייב באחריותו עד דמודע ליה ואין חילוק בין אית ליה שהות להודיעו ללית ליה שהות ועוד יתבאר בסמוך בס"ד:

ברד או דבר אחר תלינן בו ואינו חייב באחריותן אבל כל זמן שאין לו דבר לתלות בו מסתמא הוא חייב באחריותן. ומחזיר לו דמיו אבל לא מה שטרח והוציא בזריעתן וכל דמיו מיהא מחזיר לו ואינו יכול לומר לו החזר לי זרעוני ואתן לך הדמים דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה דאיבעי ליה לאסוקי אדעתיה שיזרעם כיון דכולהו לזריעה קיימי: (יט) **וכתב הרמב"ם ז"ל מכאן אתה למד שהלוקח מקח מחבירו ומודיעו שמוליכו למדינה פלונית למכרו שם ואחר שהוליכו שם מצא בו מום אינו יכול לומר לו החזר לי מקחי כאן אלא מחזיר לו הדמים והמוכר מטפל בו להביאו או למכרו שם ואפילו אם נגנב או נאבד אחר שהודיעו הרי הוא ברשות**

בקיאים ואמרו שראו אותן ולא היו ראויין לזריעה (ה) וכן נראה מדברי הרי"ף והרמב"ם ז"ל עכ"ל: **ומ"ש** עוד רבינו ומחזיר לו דמיו אבל לא מה שטרח והוציא בזריעתן. כבר נתבאר בסמוך דהלכה כתנא קמא דאמר נותן לו דמי זרע ולא כמ"ד אף הוצאה: **ומ"ש** וכל דמיו מיהא מחזיר לו ואינו יכול לומר לו החזר לי זרעוני ואתן לך הדמים כו'. כן דקדק הר"ן (שם) אהא דמתניתין הכי קתני שרשב"ג אומר זרעוני גנה שאינן נאכלין וכו' וז"ל קשיא לי מאי קא משמע לן פשיטא [שכיון] שאין נקחין אלא לזריעה ואינן ראויין לה אין לך מקח טעות גדול מזה ונראה לי דהא אתא לאשמועינן דאף על פי שזרען ואי אפשר להחזירן חייב דהרי הוא כמי שפירש לו מוכר לך וזרעם בקרקע דסלקא דעתך אמינא נהי דמקח טעות הוא מצי אמר ליה מוכר הבא לי חטי ואחזיר לך דמיהן קמ"ל דלא עכ"ל:

(יט) (כ) **וכתב הרמב"ם מכאן אתה למד שהלוקח מקח מחבירו ומודיעו שמוליכו למדינה פלונית למכרו שם וכו' עד היה לו להודיעו למוכר ולא הודיעו הרי הוא ברשות לוקח.** הכל בפרק י"ו מהלכות מכירה (ה"ג-ד). וכתב נמוקי יוסף (מו.) בשם הריטב"א (צב. ד"ה וקשה) אבל אינו נותן לו מה שהוציא (ו) דלית הלכתא כרשב"ג: **וכתב** הראב"ד על בבא קמייתא דין זה אמת הוא אלא שאין מכאן ראיה וכו' והרב המגיד נתן טעם לדברי הרמב"ם ז"ל שהביא ראיה מכאן וגם הר"ן בחידושיו (שם) הביא ראיה לדין זה מכאן: **ואיכא** למידק במה שכתב הרמב"ם ואפילו אבד או נגנב אחר שהודיעו הרי הוא ברשות מוכר דמשמע דאם אבד או נגנב קודם שהודיעו הרי הוא ברשות לוקח ואם לא היה לו שהות להודיעו איכא למתמה אמאי הוא ברשות לוקח לכן נ"ל לפרש דהא ודאי מעת שנמצא בו המום הוא ברשות מוכר כל זמן שלא היה לו שהות להודיעו וביאור דברי הרמב"ם כך הוא ואפילו אבד או נגנב הוא ברשות המוכר מאחר שהודיעו שרוצה להוליכו למדינה פלונית:

קסור.

דרכי משה

(ה) **וכתב** ב"י אבל הרא"ש כתב כב] דמסתמא תלינן בזרעים שלא היו ראוים ולא תלינן בדבר אחר אלא בדבר ידוע כגון ברד וכיוצא בזה וכן דעת רבינו שכתב מסתמא חייב באחריות עכ"ל: (ו) **וכן** משמע מדברי הרמב"ם ועיין בסמוך בדברי הרמ"ה שכתב רבינו:

פרישה

אבל כל זמן שאין לו דבר לתלות בו מסתמא כו'. חזר וכתב רבינו זה כדי לכתוב עליו דמסתמא חייב ולא תימא שצריך להיות ידוע שלא היה מחמת ליקוי וכ"כ הרא"ש וז"ל משמע מתוך דברי הרי"ף שכל היכא שאין הליקוי ידוע כגון ברד וכיוצא בו תלינן בגריעותא דזריעה עכ"ל: **אבל לא מה שטרח והוציא בזריעתם כו'.** פסק רבינו כתנא קמא דפליג על רבן שמעון בן גמליאל בברייתא בפרק המוכר פירות (דף נ"ג) וכאן מיירי כשלא ידע המוכר שאינם טובים כל כך לזריעה דאם לא כן קשיא הא כתב רבינו בסמוך בסעיף כ' בשם הרמ"ה דאם המוכר ידע במום חייב בהוצאה ודוחק לומר שהרמ"ה פסק כרשב"ג דא"כ לא הוה רבינו מביא דבריו סתם אחר שכבר פסק הוא כת"ק אלא ודאי כמ"ש וכן דייקא לשון רבינו שהרי כתב אבל כל זמן כו' מסתמא הוא חייב באחריותן כו' דלשון מסתמא משמע דמיירי שאין ידוע וניכר בזרעים שאינם טובים לזריעה ומ"ש רבינו לעיל שיכול לומר לאכילה מכרתי לך כו' ולא כתב שיכול לומר לא ידעתי שלא יהיו טובים לזריעה אפשר שם קמ"ל דאפילו ידע בהן שאינן טובים אי נמי היינו טעמא משום דאף אם לא ידע במום הוה ליה למוכר לעיוני בהו ולמבדק בהו אם טובים אם לא כיון דיהיה פסידא גדולה להלוקח מה שאין כן כשלא יהיה לו אלא הפסד טירחא: (יט) **וכתב הרמב"ם מכאן כו' עד והרמ"ה כתב כו'.** הכל מדברי הרמב"ם הוא דכתב כן בפרק י"ו דמכירה ועד"ר: **ומ"ש ומודיעו שמוליכו כו'.** נראה דמיירי שאין המוכר יודע שיש בו מום אלא מדהוה ליה למידק שלא יגרום היזק לאחרים לכך כיון שהודיעו שרוצה להוליכו צריך להחזיר לו הדמים ואף על פי שבדין שור שאין לו טוחנות הנ"ל בסעיף ט"ו סבירא ליה לרמב"ם דעל הלוקח הוה ליה למידק שאני התם דהמוכר סרסור הוה מה שאין כן כאן שהוא בעל הבית: **ואפילו אם נגנב כו'.** נראה לי דהכי הוא הכעת דברי הרמב"ם דאם הודיעו מתחלה דרוצה להוליכה למדינה אחרת והוליכה שם ומצא בה מום חוזר הלוקח על המוכר וצריך להחזיר לו דמיו מיד שמודיעו שאינו רוצה לעמוד במקחו מפני המום שמצא בו ולא מיבעי בזה דיכול הלוקח להחזירו אלא אפילו נגנב או נאבד להמוכר נגנב שהרי הודיעו שחוזר במקחו והיה לו לשלוח שם ליקחנו

דרישה

(יט) **וכתב הרמב"ם ז"ל מכאן אתה למד שהלוקח כו'.** ז"ל הראב"ד שם בהשגות א"א דין אמת הוא אלא שאין מכאן ראיה לפי שהזרע כשאינו ראוי לצמוח דבר ידוע הוא שהוא נרקב בעמידתו בקרקע ואינו בר השבה מה שאין כן בשאר מקחות והמגיד משנה כתב ז"ל והמחבר סובר כי הדברים קל וחומר ומה פירות לזריעה שאינו מחזיר לו כלום אינו מנכה לו כלל מן הדמים אפילו בדמי עצים כאן שהוא יכול לקבל ממכרו על ידי טורח כל שכן הוא דאינו מנכה לו כלל: **ואפילו אם נגנב או נאבד אחר שהודיעו.** כתב בית יוסף משמע דאם אבד או נגנב קודם שהודיעו הרי הוא ברשות לוקח ואם לא היה לו שהות להודיעו איכא למתמה אמאי הוא ברשות לוקח לכן נראה לי לפרש דהא ודאי מעת שנמצא בו המום הוא ברשות מוכר כל זמן שלא היה לו שהות להודיעו וביאור דברי הרמב"ם כך הוא ואפילו אבד או

הגהות והערות

כב] **בב"י** לכאורה אין זה מבואר לפלוגתא:

Tur rules that the seller does not have to reimburse the buyer for his other expenditures.

פסק הטור כת"ק דברייתא דאין מחייבין המוכר לשלם הוצאות הלוקח.

(יט) **וכתב** הרמב"ם מכאן אתה למד וכו' **ואפילו (הוא) [אם] נגנב או נאבד אחר שהודיעו וכו'.** הנ"י ממה ומס לא היה לו שהוא להודיעו ממאי הוא נרשום הלוקח ומתוך קושיא זו הוציא הלשון ממשמעו ומאי דהכי קאמר מאחר שהודיעו שרוצה להוליכו למדינה פלונית. ומס כן שכירא ליה דלא היה לו שהוא להודיעו מס נגנב או נאבד נרשום מוכר נאבד ולא נהירא שהרי הרמב"ם גופיה כתב בפרק ז' ממכירה (ה"ג) בגמן מעות ולא משך ומזר בו הלוקח אפילו הכי מס נגנב או נאבד המוכר מיד בתחריטו עד שימשך מן שקול וזרק כדאיתא בפרק הזהב (מט.) וכדלעיל בסימן קל"ה (סעיף י) ומו לא גרע הלי לוקח מנוטל כלי מיד המומן לנקרו דמחזיר מע"פ שאינו חפץ בו שומר שכר הוא לא לה"רמ"ה הוה ליה שומר חנם ורוב פוסקים מולקים עליו כלעיל סוף סימן ר' ועיין עוד לעיל סימן קפ"ו (סעיף ה) וסימן ק"ך (ס"ה) וסימן ע"ד (סעיף ה ד"ה כתב) לפס המצאו חילוקי דיעס אלו ועל כן הלשון שכתב הרמב"ס כמשמעו הוא לא כלתה שמירתו עד שיודיע למוכר ולומר לו טול את שלך וכשלא הודיעו מיד הלוקח נתחרטו אם נגנב או נאבד כדין שומר שכר שהרי אם נזדמן לו מי שרוצה לנקחו מידו הוה מזכין ליה הילכך מיד בתחריטו עד למודע ליה ואין חילוק בין אית ליה שהות להודיעו לנית ליה שהות ועוד יתבאר בסמוך בס"ד:

ברד או דבר אחר תלינן בו ואינו חייב באחריותן אבל כל זמן שאין לו דבר לתלות בו מסתמא הוא חייב באחריותן. ומחזיר לו דמיו אבל לא מה שטרח והוציא בזרייתן וכל דמיו מיהא מחזיר לו ואינו יכול לומר לו החזר לי זרעוני ואתן לך הדמים דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה דאיבעי ליה לאסוקי אדעתיה שיזרעם כיון דכולהו לזריעה קיימי: (יט) **וכתב הרמב"ם** זיל **מכאן אתה למד שהלוקח מקח מחבירו ומודיעו שמוליכו למדינה פלונית למכרו שם ואחר שהוליכו שם מצא בו מום אינו יכול לומר לו החזר לי מקחי כאן אלא מחזיר לו הדמים והמוכר מטפל בו להביאו או למכרו שם ואפילו אם נגנב או נאבד אחר שהודיעו הרי הוא ברשות**

(יט) (כ) **וכתב הרמב"ם מכאן אתה למד שהלוקח מקח מחבירו ומודיעו שמוליכו למדינה פלונית למכרו שם וכו' עד היה לו להודיעו למוכר ולא הודיעו הרי הוא ברשות** הלוקח. הכל בפרק י"ו מהלכות מכירה (ה"ג-ז). וכתב נמוקי יוסף (מו.) בשם הריטב"א (בב ד"ה וקשה אבל אינו נותן לו מה שהוציא (ו) לינס הלכתא כרשב"ג: **וכתב** הרשב"ץ על נכח קמייתא דין זה אמת הוא אלא שאין מכאן ראיה וכו' והרב המגיד נתן טעם לדברי הרמב"ס זיל שהניח ראיה מכאן וגס הר"ן בחידושיו (בס) הניח ראיה לדין זה מכאן: **ואיכא** נקיטים ואמרו שרשו מותן ולא היו רשויין לזריעה (ה) וכן נראה מדברי הריף והרמב"ס זיל עכ"ל: **ומ"ש** עוד רבינו ומחזיר לו דמיו **אבל לא** מה שטרח והוציא בזרייתן. כגר נתבאר בסמוך דהלכה כתנא קמא דאמר נותן לו דמי זרע ולא כמ"ד לף הולאה: **ומ"ש** וכל דמיו מיהא מחזיר לו ואינו יכול לומר לו החזר לי זרעוני ואתן לך הדמים כו'. כן דקדק הר"ן (בס) מהא דאמרינן הכי קאמר שרשב"ג אומר זרעוני גבה שאין נאכלין וכו' ז"ל קשיא לי מאי קא משמע לן פשיטא [שכיון] שאין נקחין אלא לזריעה ואין רשויין לה אין לך מקח טעות גדול מזה ונראה לי להא אמת לשמועינן לף על פי שזכין ולי אפשר להמזיכן מיד דהכי הוא כמי שפירש לו מוכר לך וזכעה נקנקא דעתך אמינא נהי דמקח טעות הוא מלי אמר ליה מוכר הבא לי מטי ואחזיר לך דמיהן קמ"ל דלא עכ"ל:

למידק מה שכתב הרמב"ס ואפילו אבד או נגנב אחר שהודיעו הרי הוא נרשות מוכר דמשמע אפילו אבד או נגנב קודם שהודיעו הרי הוא נרשות לוקח ואם לא היה לו שהות להודיעו איכא למימר דכיון דהוא נרשות לוקח לא מחייב אלא כשהודיעו ולי נ"ל לפרש דהא דאמר הרמב"ס כך הוא ואפילו אבד או נגנב הוא נרשות המוכר מאחר שהודיעו שרוצה להוליכו למדינה פלונית:

דרכי משה

(ה) **וכתב** ב"י אבל הרא"ש כתב כן] דמסתמא חלינן בזרעים שלא היו ראויים ולא תלינן בדבר אחר אלא בדבר ידוע כגון ברד וכיוצא בזה וכן דעת רבינו שכתב מסתמא חייב באחריות עכ"ל: (ו) **וכן** משמע מדברי הרמב"ם ועיין בסמוך בדברי הרמ"ה שכתב רבינו:

פרישה

אבל לא כל זמן שאין לו דבר לתלות בו **מסתמא כו'.** מזר וכתב רבינו זה כדי לכתוב עליו דמסתמא חייב ולא חיישינן שהוא ידוע שלא היה ממנו ליקוי וכ"כ הרמ"ך וז"ל משמע מתוך דברי הריף שכל היכא שאין הליקוי ידוע כגון ברד וכיוצא בו תלינן בגרישתא דזריעה עכ"ל: **אבל לא** מה שטרח והוציא בזרייתם כו'. פסק רבינו כתגא קמא דפליג על רבן שמעון בן גמליאל בגר"פ בפרק המוכר פירות (דף נ"ג) וכפלן מיירי כשלא ידע המוכר שאינם טובים כל כך לזריעה אפס לא כתב רבינו בסמוך בסעיף כ' בשם הרמ"ה אפס המוכר ידע שהוא חייב בהוצאה ודוקא נומר שהרמ"ה פסק כרשב"ג דל"ל לא הוה רבינו אפס אחר שכבר פסק הוא כת"ק שלא ודלי כמ"ש וכן דייקו לשון רבינו שהרי כתב אבל כל זמן כו' משמע הוא חייב בתחריטן כו' דלשון משמע משמע דמיירי שאין ידוע ויכיר מרעיש שאינם טובים לזריעה ומ"ש רבינו לעיל שיכול נומר לשלילה מכרתי לך כו' ולא כתב שיכול נומר לא ידעתי שלא יהיו טובים לזריעה אפשר שם קמ"ל דאפילו ידע בהן שאינן טובים אי נמי היינו טעמא דמסוס אפ לא היה לו שום מום דיכול הלוקח להחזירו שלא נאפילו נגנב או נאבד להמוכר נגנב שהרי הודיעו שחוזר ממקחו והיה לו לשלוח שם ליקחנו

דרישה

(יט) **וכתב הרמב"ם** זיל **מכאן אתה למד שהלוקח כו'.** זיל הראב"ד שם בהשגות א"א דין אמת הוא אלא שאין מכאן ראיה לפי שהזרע כשאינו ראוי לצמוח דבר ידוע הוא שהוא נרקב בעמידתו בקרקע ואינו בר השבה מה שאין כן בשאר מקחות והמגיד משנה כתב זיל והמחבר סובר כי הדברים קל וחומר ומה פירות לזריעה שאינו מחזיר לו כלום אינו מנכה לו כלל מן הדמים אפילו בדמי עצים כאן שהוא יכול לקבל ממכרו על ידי טורח כל שכן הוא דאינו מנכה לו כלל: **ואפילו אם נגנב או נאבד אחר שהודיעו.** כתב בית יוסף משמע דאם אבד או נגנב קודם שהודיעו הרי הוא ברשות לוקח ואם לא היה לו שהות להודיעו איכא למתמה אמאי הוא ברשות לוקח לכן נראה לי לפרש דהא ודאי מעת שנמצא בו המום הוא ברשות מוכר כל זמן שלא היה לו שהות להודיעו וביאור דברי הרמב"ם כך הוא ואפילו אבד או

הגהות והערות

כב] **בב"י** לכאורה אין זה מבואר לפלוגתא:

טור חו"מ סימן רלב סי"ט

מדין הזרעונים הנ"ל למד הרמב"ם בכלל גדול באחריות החזרה של כל מקח טעות, אם הלוקח הודיע למוכר שדעתו להוליך הסחורה למקום אחר ועשה כן, אם נתברר שיש בו מום אין הלוקח חייב לטפל בו להחז

Based on the above, the *Rambam* rules that a buyer who notified the seller of his intent to bring the merchandise elsewhere and did so, upon discovering a defect the buyer is not responsible for returning the merchandise to the seller. However, if he did not reveal this intention to the seller, the seller can demand that he return the merchandise before refunding his money.

(כ) **הלוקח** מקח ונמצא בו מום וכו'. כתב בית יוסף בספר כסף משנה וז"ל יש לעיין כשנמצא בו מום ואמר כך אבד שהוא נרשום הלוקח במאי עסקינן אי בשהודיעו שיש בו מום מאי טעמא לא הוי נרשום מוכר ומאי שנא מהמליע וכו' ואי דוקא בשלא הודיעו הרי דינו שוה להמליע ונפסד ואמאי לא ענדינהו ולימא הכי הלוקח מקח ונמצא בו מום ואבד או נגנב או המליע ונפסד הרי זה נרשום מוכר ואם היה לו להודיע למוכר ולא הודיעו הרי זה נרשום לוקח ע"ש עכ"ל. ולאמאי דפריטים נמסון והוה החמת לא קשה ולא מידי דנגנב או נאבד לעולם הוא נרשום הלוקח אפילו לא היה לו שהות להודיעו דנרשום לוקח הוא עומד ולא כלתה שמירתו עד לאחר זמן טוב אם אינך אבד שהמליע ונפסד מחמת עצמו הוא דאיכא למלך דאם לא היה לו שהות להודיע הרי זה נרשום מוכר ואם היה לו [שהות] להודיע ולא הודיע הרי פשע בשמירה ומייב הלוקח בתמציות

ומ"ש הלוקח מקח ונמצא בו מום ואבד או נגנב אח"כ וכו' [ז]: והרמ"ה (אות סב) **כתב ואם המוכר ידע שהיה בו מום חייב אף בהוצאה שהוציא הלוקח וכו' [ח]:**

המוכר אבל אם לא הודיעו שרוצה להוליכו שם והוליכו שם ומצא בו שם מום הרי הוא ברשות הלוקח עד שיחזיר המקח במומו למוכר. (כ) הלוקח מקח ונמצא בו מום ואבד או נגנב אחר כך הרי הוא ברשות לוקח ואם התליע או נפסד מחמת המום כג] **הרי הוא ברשות המוכר. היה לו להודיעו למוכר ולא הודיעו הרי הוא ברשות לוקח. והרמ"ה ז"ל כתב ואם המוכר ידע שהיה בו מום חייב אף בהוצאה**

הספסד שע"י התלעה לפס היה מודיעו היה המוכר מניעו שלא יגיע לידי הספסד. ומ"ש מהרו"ך (סמ"ע סקנ"ט, נה-נו) בדין זה ובדין הקודם לזה אין דבריו נראין ועי"ש: **והרמ"ה כתב ואם המוכר ידע שהיה בו מום וכו'.** נראה דהכי קאמר דכיון דעל מ"ש הרמב"ם שהודיעו שמוליכו למדינה פלונית וכו' נחלק עליו הרמ"ה ומחלק דלפס המוכר ידע בשום מיני אף בהונאה וכו' שלא כהרמב"ם שלא הזכיר מיוב ההונאה ופס מפרש דהרמב"ם אינו מדבר אלא כגון דבשעי עסקינן דידע בשום שכן ולא יודיענו קודם מכירה אלא ודאי גם המוכר לא ידע בשום זה ולהכי לא הזכיר מיוב ההונאה אבל אי ידע בשום זה ולהכי הזכיר מיוב ההונאה אפילו אי עשה תנאי להמליע שלא יהא חייב להודיעו אלא ישלח לו אחר כך ידע מייב להחזיר הדמים לגוקח והמוכר מטעמל בו להמליו וכו' אבל בהרמ"ה הלוקח מייב לטפל בזה ולעורום להמליו אלא ההונאה להמליו היא על המוכר וא"כ ממה נפשך נחלק על הרמב"ם. אבל נאמי דפריש ליה להרמ"ה דלפ על גב דגס המוכר

פרישה

היה לוקחו לרשותו כיון שהוא עמו בעיר וכן מוכח ממ"ש אחר זה דמייבי כאן בלא הודיעו ועי"ש ברמב"ם דכתב זה לשונו הרי הוא נרשות לוקח עד שיחזיר המקח למוכר (נראה דר"ל עד שיגלה למוכר דיחזור בו ממנה המוס דאל"כ הלי עד שיחזור בו כמה לי): **ואם התליע בו'.** היינו טעמא דמחמת גס בשת המוכר היה נפסד מחמת המוס ולא מהני להמוכר ההודעה: **הי"ג ואם היה לו להודיעו בו'.** פירוש ואם היה נפקא מינה בהודעה זו להמוכר שהמוכר היה יכול לעשות רפואה ותיקון שלא יהיה נפסד מחמת המוס הרי הוא נרשות לוקח. וגם לפי הנהה נוכל לפרש כן. ומשום הכי לא עירבב ומני הרמב"ם גניבה ואבידה והתליע ונפסד מחמת המוס אחד בשלא משום שלענין גניבה ואבידה גם מחמת פס לא הודיעו עומד נרשות הלוקח מטא"כ נהפסד מחמת מומו. וכמ"ש כן ג"ל המשך דברי הרמב"ם ולא כמש יוסף ותלכי מזה שפירשו בענין אחר וכמ"ש בדרישה ובסוף הימ דבריו בע"ש ודו"ק: **והרמ"ה ז"ל כתב ואם המוכר ידע בו' חייב אף בהוצאה בו'.** נראה דגס הרמב"ם מודה מה כיון שהמוכר היה יודע בהמוס שחייב אף בהונאה להולכה ולא פליג אהרמב"ם אלא כשלא ידע שהוא כתב לתין הלוקח חייב אלא בטירחא דבטירחא להונאה מיקל מייב והרמב"ם כתב להטיחול להטיאה על המוכר כמבואר לעיל בדבריו ועיין לדישה:

ולעמרו אבל אין נראה לפרש דאחר שהודיעו ר"ל שרוצה להוליכו לפס כן לא דמי להודיעו שכתב אחר זה בדברי הרמב"ם בסעיף כ' ועוד הוכחה אחרת כתבתי בדרישה עי"ש. ומשם נגנב קודם שהיה הלוקח יכול להודיע לו שחוזר בשלקחו מזה לא מיירי כאן ומשמע הוא ג"כ נראה המוכר להמוכר היה נרשום לגמרי מאחלה וכמ"ש דזה מיירי כשגילה לו מאלה שרוצה להוליכו למדינה אחרת (והא דכתב דכיון אחר שהודיעו ר"ל מאחר שעשה מה שמוטל עליו וה"ה פס לגמ להודיעו קודם ולא היה לו בשפסדות ולשפוקי פס היה יכול להודיעו בחופן שהיה יכול המוכר להגילו ולא עשה תדע דהא ודאי אף פס הודיע להמוכר ונגנב קודם שהגילו המוכר ודאי הוה פקידא למוכר נמלא לתין ר"מ בהודעה זו וק"ל) אבל פס לא גילה זה מאחלה שרוצה להוליכו למדינה אחרת לא מהני ההודעה שאחר זו ממה מוס ולפילו לא נגנב אין המוכר מייב להחזיר לו דמיו עד שיבא המקח ויעמידנו במקום המוכר ויודיענו שחוזר בו שיב הלוקח המוניח על המתמונה וכמ"ש לפני זה לפילו בגוקח זרעוני פשתן יכול לומר לאחלה מכרתי לך ה"ה דיכול לומר כה לא מכר לו להוליכו למדינה אחרת בפרט כיון דגס הוא לא ידע שיש בו מום. ופמ"ש כאן דפס נקט ממנו מקח ולא הוליכו למדינה אחרת אלא עדיין הוא כאן ונגנב אחר שידע הלוקח שיש בו מום הרי הוא נרשותו ומייבי לנגנב קודם שהודיעו למוכר דיחזור בו כי נמלא בו מום דפס הודיעו מקמת המוכר

לא ידע שהיה בו מום מקח טעות הוא ומייב להחזיר הדמים לגוקח זה ודאי גם הרמב"ם מודה ולא נחלק מפס מעולם על זה והא דכתב הרמב"ם גבי שור שלא היה כזה ליה כבי ושיני דפס היה ספסר ולא ידע להלוקח אפסיד מנפשיה היינו משום דהלוקח פושע הוא דהוה ליה למידע ולבדוק בשור אם אוכל או לאו ולהחזילו וכו' כמבואר בדברי הרמב"ם אבל בשאר מקח דלא הוה פושע מייב המוכר להחזיר הדמים לגוקח אע"ג דלאו גמי לא ידע וכבר האלכתי בזה בעיל סעיף ט"ו בס"ד ובס"ע בסק נסעיף י"ח בדברי הרמב"ם ובהגה"ה כתב ויש מוקלין וכו' ונמשך אחר דברי רבינו ולא דק לאין כאן מחלוקת כלל וזו"ק:

שהוציא הלוקח להוליכו למקום פלוני משום דינא דגרמי אבל אם לא היה המוכר מכיר במום אז ההוצאה שצריך להוציא עליו להביאו משעה שנגלה המום הוא על המוכר כיון דלצורך המוכר הוא ואין הלוקח חייב אלא בטרחא בעלמא אבל הוצאה דהולכה אלוקח הוא: (כא) כג המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן אם אין להוכיח כגון שהוא אדם שקונה לזה ולזה וגם אין הוכחה בדמים כגון דאייקור בשרא וקם בדמי

(כא) כג **המוכר** שור **לחברו** ונמצא **נגחן אם אין להוכיח** מן **הלוקח אם קנאו לרדיא או לשחיטה** וכו'. נרים פרק שור שנגח מת הפרה (ג"ק מו.) וברים פרק המוכר פירות (נב.) המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן רב אמר הרי זה מקח טעות ושמואל אמר יכול הוא לומר לשחיטה מכרתיו לך אמאי ויימי מי גברא דזבין לרדיא מי גברא דזבין לשחיטה ויימי מי אמי רבין לרדיא מי אמי נכסתא לשחיטה לא קשיא כאן בשלא הודיעו כאן בשהודיעו ורבי יוחנן אמר אפילו הודיעו הרי זה מקח טעות אמר רבינא מתניתין מסייעא לרבי יוחנן דתנן המוכר פירות לחבירו ונמצאו מפולין הרי זה מקח טעות ואמאי הא אמר ליה הודעתיך ואמר רבי יוחנן בשלא הודיעו ורבי אבהו אמר אפילו הודיעו ורבי יוחנן אמר כן אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן הלכה כדברי האומר הרי זה מקח טעות ואמר רבי יוחנן הלכה כדברי האומר הרי זה מקח טעות ואמר רבי יוחנן הלכה כדברי האומר הרי זה מקח טעות ואמר רבי יוחנן הלכה כדברי האומר הרי זה מקח טעות

אם נמצא בו מום ואח"כ נאבדה הסחורה שלא מחמת המום, חייב הלוקח באחריות עד שיודיע למוכר שהוא חוזר בו במקח.

אם ידע המוכר שהסחורה מקולקלת כ' הרמ"ה שמדין גרמי חייב המוכר בהוצאות הלוקח. וע' בפרישה שכה"ג גם הרמב"ם מודה, אבל בלא ידע פליג הרמ"ה על הנ"ל וס"ל שהלוקח חייב לטפל להחזירו למוכר.

If the buyer discovered a defect, and subsequently the merchandise gets stolen or lost [for reasons other than the defect], the buyer is responsible until he notifies the seller of his intent to return it.

If the seller was aware that the merchandise was defective, the *Ramah* rules that he must reimburse the buyer for the shipping expenditures under the doctrine of *garmi*, direct causation of damage. According to the *Prisha*, the *Rambam* cited above would agree in this case. However, if the seller was unaware of the defect, the Ramah would hold that the buyer does need to return the merchandise, contrary to the abovementioned *Rambam*.

וכ"כ הרמ"ך [ב"ב פ"ו סי' א'] והטור [סעיף י"ח] ע"ש: **סעיף כ"א** פח] כגון חיטין ושעורין. כן הוא לשון הרמב"ם ריש פט"ז ממכירה. ולשון הטור [סעיף י"ח] מקולר יותר ז"ל, אבל אפר וזרעים [שאינם מזרעי גינה] מיקרי שרוכן למכילה כו' אלא אפילו מכר לו זרע שאינו כו' הוא"ל ומוכלים אותו [פירוש, יכולין לאכול אותו ומקצת ני אדם קונים אותו לזריעה], יכול המוכר לומר למכילה מכרתים לך, והמוען מחבירו עניו הרמיה. ומצו"ה מסיק מור"ם וכתב והיינו דוקא כשכבר נתן המעות, דאז בא הלוקח לחזור ולהוליאן מיד המוכר ועניו הרמיה: פט] **ואם הודיעו כו'**. גם מחיטין הנ"ל קאי, וכ"כ בטור [שם]: נן **הלוקח מקח מחבירו כו'**. דין זה כתב הרמב"ם [שם ה"ג] שלמדו מדין זרעים הנ"ל שהן משנה [ב"ב צ"ב ע"א] וגמרא [שם צ"ג ע"ב]: **נא] ואפי' אבד או נגנב הרי כו'**. ברמב"ם [שם] [והטור [סעיף י"ט] ג"כ הניחו כן] כתב ז"ל, ואם אבד או נגנב אחר שהודיעו הרי הוא כו', והמחבר השמיטו בכיון, דלטעמו אזל שכתב בפיס נב"י וכשכף משנה פירושן דהני שמי תיכות "אחר שהודיעהו", דל"ל אחר שהודיעו שהוא להוליכו למדינה אחרת, ולפ"ז שמעת כפירושו אחרי, דהא אזה קאי שהודיעו. אבל בפרישה כתבתי, דל"ל עיקר דל"ל אחר שהודיעו שחוזר במקחו כי נמצא בו מום, דאם לא כן מאי המוכר למימר אם הודעתני שאתה חוזר במקחך הייתי שואל מיד אחר מקחך ולא היה נגנב, והיה הפסד גניבה ואבידה על הלוקח. מיהו אם היה נגנב בעוד שלא היה שהות להלוקח להודיעו, אפשר דס"ל להוא כ[illegible] מוכר, דמה היה לו לעשות, אלא לא שייכי הרמב"ם כלל זה*. וז"ש דאם הוכחתי בדריסה דדעת הרמב"ם כן היא, ע"ש [illegible] **ואינו חייב אלא בהוצאת החזרה**. בטור בשם הרמ"ך [המובאים בציונים אות ל"ו] סיים וכתב, דטירחת החזרה היא על הלוקח. והמחבר השמיטו משום דהרמב"ם לא ס"ל כוותיה, וכמ"ש המחבר לפני זה דאין המוכר יכול לומר המוכר לי מקחי לכאן אלא ממכרו או למכרו שם. ולפ"ז לא ס"ל להמחבר לכתוב דאין חייב אלא בהוצאת החזרה, כיון דגם הטיפול מוטל עליו, אלא אגב שיטפא לשון הרמ"ך נקט כמה שס"ל כוותיה. ומהמימה על ☆עיר שושן שכתב שני דבריס הסותרין זה את זה בסעיף זאת, שמתחיל וכתב כדברי הרמב"ם שהלוקח מקח מחבירו ומודיעו שרוצה להוליכו למדינה אחרת ומשמע דו מום שהמוכר מטפל במחזרת הנשתא, וסיים וכתב כדברי הרמ"ם שהמוכר נותן דמי הוצאת החזרה מיהו על הלוקח מוטל לטרוח בהנשתא הוולך ולכרכו הניחם שם, ועיין מה שכתבתי בדריסה [סעיף כ"]:

משה"א סק"ס

סעיף כ"א לא. **מיהו כו'**. להטעם אלא לחוליך נתר רוצה משום לחוליך נתר מוקח הממונע והמוען מחבירו עניו הרמיה, כמ"ש בריש פ"ה דב"ק [מ"ו ע"א-ב'] וב"ב שם [צ"ב ע"ב], ואמרו שם [צ"ג ע"א] מ"ש המוכר פירות כו' תנאי היא כו', ועיין לקמן סעיף כ"ג: לב. **ואם הודיעו כו'**. בריימתא כתבוה הרי"ף [ב"ב מ"ו ע"א מדפי הרי"ף] וכ"מ שם [פ"ו סי' א'], וכן הוא בירושלמי [ה"א] שם: לג. **והוא הדין לדברים כו'**. כמ"ש שם [ב"ב] ג"ב ג', אמרו לו הרבה כו': לד. **הלוקח מקח כו'**. עיין בתר הגולה [אות ד']. לשון הרמב"ם, מכלל אתה למד הלוקח כו': לה. **ואם היה המוכר יודע כו'**. כמ"ש [ב"ב צ"ג ע"ב] מכו טוען כו', וס"ל דמ"ק לא פליג אלא בלא ידע המוכר, אף דהכא צריך לשלם אע"ג דלא ידע כמ"ש לעיל סעיף י"ח [בהג"ה], אבל ההוא פטור כמ"ש בדיני דגרמי כל אלא כיון להזיק אע"פ שגרם פטור, שיודיעו למוכר, וכל זמן שלא הודיעו מיהא בתחילת גניבה ואבידה דין שומר שכר, שהרי אם נזדמן לו קונים הוה מזבן ליה, ואין מילוק בין אם ליה שהות להודיעו לגיה ליה שהות. וכן כתב הסמ"ע [סקנ"ו] בשם בעל הלבושים, והוא הנכון לענ"ד, ולפ שאין לחני להכריעו. ו. טור סעיף כ' בשם הרמ"ה [ב"ב פ"ו סי' ס"ב] ז. **משום דינא דגרמי**. [שור שם]. ח. **וכיון** [השור] שם הטעם, כיון דלצורך המוכר הוא, ואין הלוקח מיהא אלא בטרחא בעלמא.

שומר שכר עליו אפילו לא היה שהות להודיעו, ואם נגנב או אבד חייב, כך נ"ל מדברי הרמב"ם והראב"ד [פט"ז ממכירה ה"ג].

ביאור הגר"א

סעיף כ"א לא. **מיהו כו'**. להטעם אלא לחוליך נתר רוצה משום לחוליך נתר מוקח הממונע והמוען מחבירו עניו הרמיה, כמ"ש בריש פ"ה דב"ק [מ"ו ע"א-ב'] וב"ב שם [צ"ב ע"ב], ואמרו שם [צ"ג ע"א] מ"ש המוכר פירות כו' תנאי היא כו', ועיין לקמן סעיף כ"ג: לב. **ואם הודיעו כו'**. בריימתא כתבוה הרי"ף [ב"ב מ"ו ע"א מדפי הרי"ף] וכ"מ שם [פ"ו סי' א'], וכן הוא בירושלמי [ה"א] שם: לג. **והוא הדין לדברים כו'**. כמ"ש שם [ב"ב] ג"ב ג', אמרו לו הרבה כו': לד. **הלוקח מקח כו'**. עיין בתר הגולה [אות ד']. לשון הרמב"ם, מכלל אתה למד הלוקח כו': לה. **ואם היה המוכר יודע כו'**. כמ"ש [ב"ב צ"ג ע"ב] מכו טוען כו', וס"ל דמ"ק לא פליג אלא בלא ידע המוכר, אף דהכא צריך לשלם אע"ג דלא ידע כמ"ש לעיל סעיף י"ח [בהג"ה], אבל ההוא פטור כמ"ש בדיני דגרמי כל אלא כיון להזיק אע"פ שגרם פטור, שיודיעו למוכר, וכל זמן שלא הודיעו מיהא בתחילת גניבה ואבידה דין שומר שכר, שהרי אם נזדמן לו קונים הוה מזבן ליה, ואין מילוק בין אם ליה שהות להודיעו לגיה ליה שהות. וכן כתב הסמ"ע [סקנ"ו] בשם בעל הלבושים, והוא הנכון לענ"ד, ולפ שאין לחני להכריעו. ו. טור סעיף כ' בשם הרמ"ה [ב"ב פ"ו סי' ס"ב] ז. **משום דינא דגרמי**. [שור שם]. ח. **וכיון** [השור] שם הטעם, כיון דלצורך המוכר הוא, ואין הלוקח מיהא אלא בטרחא בעלמא.

באר הגולה

סעיף כ"א ג. שם [ברמב"ם פט"ז ממכירה] דין כ'. שם [ב"ב צ"ב ע"א] במשנה וכריימתא שם [צ"ג] ע"פ וכמנה קמא. ד. שם [ברמב"ם] דין ג'. ולמדו מדין המזכר לעיל. ה. כן הוא ברמב"ם [שם], וכן העתיקו הטור [סעיף י"ח]. וכתב בכפף משנה שם, שיש להסתפק אם לא היה לו שהות להודיעו עד שנגנב או נאבד אי הוי ברשות מוכר או ברשות לוקח, שהלשון מורה שכל שלא הודיעו הוא ברשות לוקח, והשכל מיהו נוחר כן. אי נמי אפשר לומר דמעת שנמנע בו המוס הוא ברשות מוכר כיון שלא היה לו שהות להודיעו, וייעוש הלשון כך הוא, אפילו אבד או נגנב הוא ברשות המוכר מאחר שהודיעו שרוצה להוליכו למדינה פלונית, ופ"ע, עכ"ל. והנה בהגיעו למיכוכו כפף משנה חזר מדעתו ממ"ש בב"י [סעיף י"ט] לפטרו מגניבה ואבידה נאם לא היה שהות להודיעו, ועכשיו שפוקי מספקא ליה. אבל כ"כ [שם] כתב שלשון הרמב"ם כמשמעו, דלא כלאחר שמיכרו עד שהודיעו למוכר, וכל זמן שלא הודיעו מיהא בתחילת גניבה ואבידה כדין שומר שכר, שהרי אם נזדמן לו קונים הוה מזבן ליה, ואין מילוק בין אם ליה שהות להודיעו לגיה ליה שהות. וכן כתב הסמ"ע [סקנ"ו] בשם בעל הלבושים, והוא הנכון לענ"ד, ולפ שאין לחני להכריעו. ו. טור סעיף כ' בשם הרמ"ה [ב"ב פ"ו סי' ס"ב] ז. **משום דינא דגרמי**. [שור שם]. ח. **וכיון** [השור] שם הטעם, כיון דלצורך המוכר הוא, ואין הלוקח מיהא אלא בטרחא בעלמא.

באר היטב

סעיף כ"א כו. **הנאבלים**. עיין בסמוכת הרשד"ם סי' שפ"ה. [ש"ך סקט"ז]: כח. **החזרה**. וגם טירחת החזרה היא ג"כ על המוכר לדעת הרמב"ם, ולא כהרמ"ה. עיין בסמ"ע [סקנ"ב]:

חידושי רעק"א

סעיף כ"א בהגה. יש אומרים דיכול הלוקח לומר. נ"כ, כיון דזוכה ומזקה מכיירא לו, כ"כ הרמ"ה [המובא בשור סעיף י"ח], (וכ"כ) הכ"מ [שם] לעלו דוקא, דהוא הדין שם כהנדי גינהו מזקה ממון עדיף, עיין סעיף כ"ג. וכפרישה [שם] כתב לפלק דהכא שאינו ממזיק לו שהרא בעין בעניו רוצה ומזקה: ש"ך ס"ק י"ז. עד שיודיעו. נ"כ, עיין ממנה שפרים הלכות שומרים סי' י"ג:

שו"ע חו"מ סימן רלב סעיף כא - כב

השו"ע פסק כהרמב"ם שלוקח שהודיע למוכר שמביא סחורתו למק"א ונמצא שם מום אינו חייב להחזירו למוכר, ואחר שהודיעו פטור אפילו על גניבה ואבידה. גם פסק כהרמ"ה שאם המוכר ידע שיש בו מום חייב בהוצאות הדרך של הלוקח.

Shulchan Aruch rules like the *Rambam* who absolves the buyer from returning the defective merchandise to the seller, provided that he made him aware of his intentions to bring it there. He also rules like the *Ramah* to obligate the seller to reimburse the buyer's shipping expenses if he knowingly sold him defective goods.

עד שיחזיר המקח במומו למוכר. נפק"מ [סעיף י"ט-כ] כתבתי לעיל ר"ל דיתנו לידו, אלא שיגיעו לעיר שהמוכר לה שם, ויאמר לו הנה מקחך לפניך בניתי כי אני מוחל לו: **סעיף כ"ב** נד **הלוקח מקח ומצא בו מום רע.** כאן מייתי שלשו מוליכו למדינה אחרת, מש"ה כתב דברשות הלוקח נגעל עד שיחזיר המקח, ור"ל עד שיודיעו להמוכר שמוחר במקח ויקחו לנפשו, ומיד שמודיעו נפטר הלוקח וכ"ל [סקנ"ג]: נה **ואם התליע בו.** ר"ל, כיון דנפסד ממעת המוס, אפילו לא הודיעו להמוכר שמוחר בו ממרינן דברשות המוכר נפסד, דמסתמא אף שם הודיעו לא היה ניעל המוכר מהפסד זה הבא מעצמו מיניה וביה: נו **ואם היה לו להודיעו.** פירוש, אם הוא שם מועלת שהודעתו למוכר, כגון שהיה לוקח מהר מכר לו אחר מקוח שהיה יכול לעשות בשופו שלא היה נפסד ממנו, זה לוקח ממרינן דהוא ברשות לוקח כיון שלא הודיע להמוכר שמוחר בו, משמ"כ מסתמא. אבל בנגנב או נאבד דריעת, בכל ענין עומד ברשות הלוקח כל שלא הודיעו, דשם מסתמא ים מועלת בהודעה וכנ"ל [סקנ"א]. ומשו"ה לא עירבב הרמב"ם [המובא בציונים אות ל"ז] וסמור [סעיף כ'] וסמחבר דין גניבה וסחליע בחד בצע, וזה נסחלקה מסיסת הב"י וכסף משנה, ע"ש. ומסחימה על ☆עיר שוגן שסיים וכתב זה דסחליע לו נפסד מסחת מוס, ז"ל, ומש היה לו שהוא משועבד לו להודיעו למוכר ולא הודיעו הרי זה ברשות לוקח. *משמע דבנגנב ונאבד דריעת אפילו לא היה שהוא להודיעו ג"כ הוא ברשותו. וכן משמע מטעם שכתב שם בנגנב ונאבד דהוא ברשות הלוקח, ז"ל, דכל זמן שהוא בידו לא גרע הוא משומר שכר, דהא ברשותו הוא למכרו ומפסיד שישתכר בו, עכ"ל. וקשה לי, דשם כן אפילו שם הודיעו למדינה אחרת נמי נאמר הכי, ואף שיש לחלק ביניהן, מ"מ קשה מנא ליה לכמוב כן. ונראה דהיה קשה לו קושית ב"י דל"ל לעיל הדיעם יפה. ולפי מה שכתבתי לא קשה מידי. ולא ניחלת כדבריו דעיר שוגן לגיעל במרתי, אלא דגם בגניבה ואבידה מיד שהודיעו הוא ברשות המוכר, והשתא אחליע ונפסד מעלמו דמסתמא אף שם היה לו שהוא להודיעו ולא הודיעו אמרינן דהוא ברשות המוכר, שם לא שהיה נאופן שהוא ניכר שהמוכר היה עושה לו מקוח אחר שהודיעו וכמ"ש, ודוק: **סעיף כ"ג** נז **ונמצא נגנזן.** פירוש, ואו אסור לקיימו מי מפני שהוא מזיק: נח **כגון שנתייקר הבשר.** פירוש, בשעת מכירה היה הבשר ביוקר כדמי שור למריסה, ומעכשו אין יכול לומר למריסה קניתיהו ועכשיו אפטרך להיות לי טרפת לשחוט הבהמה למכור הבשר ולקנות לי בדמיס שור למריסה, כן כתב ר"ם [רשב"ם ב"ב צ"ב ע"א ד"ה לטרחא] דהמקח טעות הוא נכה"ג נמייקר הבשר, מכח הטירחא: נט **אינו מקח טעות.** פירוש, אין הלוקח יכול לומר למריסה קניתיהו ועכשיו אפטרך להיות לי טרפת לשחוט הבהמה למכור הבשר ולקנות לי בדמיס שור למריסה, כן כתב ר"ם [רשב"ם ב"ב צ"ב ע"א ד"ה לטרחא] דהמקח טעות הוא נכה"ג נמייקר הבשר, מכח הטירחא:

כב נד[ז] **הלוקח מקח ונמצא בו מום ואחר כך אבד או נגנב הרי הוא ברשות הלוקח עד שיחזיר המקח למוכר** נה[ח] **ואם התליע או נפסד מחמת המום הרי זה ברשות מוכר** נו[ט] **ואם היה לו להודיע למוכר ולא הודיעו הרי זה ברשות לוקח.**

כג נז[י] **המוכר שור לחבירו** נז[יא] **ונמצא נגחן אם אין להוכיח אם קנאו לחרישה או לשחיטה כגון שהוא אדם שהוא קונה לזה ולזה וגם אין הוכחה בדמים** נח[יב] **כגון שנתייקר הבשר** 24**בדמי שור לחרישה** נט[יג] **אינו מקח טעות שיכול לומר לשחיטה מכרתיו** ס[יד] **אף על פי שהרוב קונים לחרישה לא אזלינן בתר רובא להוציא מיד המוכר** סא[טו] **אבל אם עדיין המעות ביד הלוקח לא מיבעיא אם רובם קונים לחרישה אלא אפילו כי הדדי נינהו המוציא מחבירו עליו הראיה ואם**

ציונים ומקורות לו) שם בנמב"ם פט"ז ממכירה דין ד'. לח) טור סעיף כ"ג בשם הרמ"ה.
24) במהדורת הסמ"ע: **כדמי**.

בכת"י נמצא ענ: אע"פ שהרוב קונים לחרישה.

סעיף כ"ג (יז) יח) **כגון שנתייקר.** עיין במהרש"ל [יש"ש ב"ק] פרק ה' סי' ג', *ופרק המניח סי' ז' [קש"כ]:

ש"ך כתי: וכ"כ הב"ח סעיף י"ט-כ"ו ע"ש

באר הגולה

ט. שם ברמב"ם. **סעיף כ"ב** י. שם [ברמב"ם פט"ז ממכירה] דין ד'. עיין במה שכתבתי לעיל [אות ה'] בשם הב"ח ורבי מרדכי יפה [בהלבוש] דלפילו אין לו שהות להודיעו מיד. כ. שם ברמב"ם מיתא מתחת אורך הזמן, וכן כתב הכסף משנה שם בשם ומתחת ישנה. מ"מ ואם התליע וכו' ואם היה לו להודיע וכו', דמשמע דאם לא היה לו שהות להודיעו פעור, נלענ"ד דשאני הכא, דלא היה נידו לתקן הדבר והמוס גרם לו ההפסד, ושומר שכר חייב אפילו מחמת אונס כל זמן שלא היה לו שהות להודיעו. ולענ"ד עוד שלמדו מדין השור כמ"ש לעיל סעיף י"ח, ועיין בסמ"ע [סקנ"ו] וצ"ע [סעיף כ'] שכתבו לקמן בענין אחר, והמעיין יבחר. **סעיף כ"ג** ל. לשון הטור סעיף כ"ג. מימרא, פלוגתא דרב ושמואל שם [ב"ב] דף נ"ג ע"ב וכדמפרש שם בגמרא, ופסק כשמואל. מ. שם [בגמרא] ע"כ. נ. שם [בטור] בשם הרמ"ה.

באר היטב

כח. למוכר. פירוש ר"ל דיתנו לידו, אלא שיגיעו לעיר שהמוכר לה שם, ויאמר לו הנה מקחך לפניך בניתי כי אני מוחל לו. שם [סמ"ע סקנ"ג]: **סעיף כ"ב** ל. המום. דאפילו לא הודיע להמוכר שמוחר בו ממרינן דברשות המוכר נפסד, דהא אף שם הודיעו לא היה ניעל המוכר מהפסד זה הבא מעצמו מיניה וביה. שם [סמ"ע סקנ"ה]: לא. להודיעו. פירוש, אם הוא בענין שיש מועלת בהודעתו להמוכר, כגון שהיה לוקח מהר או אחר מקנות שהיה יכול לעשות בשופו שלא היה נפסד ממנו, זה לוקח ממרינן דהוי ברשות לוקח כיון שלא הודיע להמוכר שמוחר בו, משמ"כ מסתמא. אבל בנגנב או נאבד דריעת, בכל ענין עומד ברשות הלוקח כל שלא הודיעו, דשם מסתמא יש מועלת בהודעתו. ומשו"ה לא עירבב הטור והמחבר דין גניבה והחליע בחד בצע, וזה נסחלקה מחימה הב"י וכסף משנה, ע"ש. שם [סמ"ע סקנ"ז]: לב. שנתייקר. פירש הסמ"ע [סקנ"ח], דבשעת מכירה היה הבשר ביוקר כדמי שור למריסה, ומעכשו אין יכול לומר למריסה קניתיהו ועכשיו אפטרך להיות לי טרפת לשחוט הבהמה למכור הבשר ולקנות לי בדמיס שור למריסה, כן כתב הרמ"ם [סקנ"ט] דהמקח טעות הוא נכה"ג נמייקר הבשר, מכח הטירחא. סמ"ע [סקנ"ט]:

ביאור הגר"א

מעמ"כ נידע לבדברי הכל מיב משום דינא דגרמי. ועיין לחמ"ד בהשגות ומגיד משנה [שם ה"ג]: **סעיף כ"ב** לו. **הלוקח מקח כו'.** כתבו המגדל עוז ומגיד משנה [פט"ז ממכירה ה"ד], שם [ב"ב] נ"ל. ולימא בגמרא שלנו: **סעיף כ"ג** לז. **אבל אם כו'.** כנ"ל סעיף כ"ו [בהג"ה]:

פתחי תשובה

סעיף כ"ג י. **אלא אפילו כי הדדי נינהו.** עיין בנתיבות המשפט [משא"א סק"ב] שכתב, הלשון תמוה, דה"ל לאשמועינן רבותא יותר דאפילו רובא לשחיטה כו', עד ולכן נראה כו' והא דאמר אפילו כי הדדי נינהו הוא לא דוקא, או דחשיב ליה כי הדדי כיון דרובא בממון לאו מידי היא, והעיקר הוא מטעם מוחזק, ע"ש. ובספר דגול מרבבה עמד ג"כ על לשון הרמ"ה [המובא בטור סעיף כ"א] והשו"ע בזה, וכתב וז"ל, משמע דאי רובא לשחיטה זבני אפילו הלוקח מוחזק מחויב לשלם, וצ"ע שהרי מעמע לשמוע הבהמה למכור הבשר ולקנות לי בדמיס שור למריסה, כן כתב הר"ם להמקח טעות הוא נכה"ג נמייקר הבשר, מכח הטירחא. סמ"ע [סקנ"ט]:

דגול מרבבה

סעיף כ"ג. **אלא אפילו כי הדדי נינהו וכו'.** נעה"ג, משמע לפי רוצה לשמיטה זכי לפילו הלוקח מוחזק מחויב לשלם. ו"ע, שהרי הלכה כשמואל [ב"ב צ"ב ע"ב] לחין הולכין בממון אחר הרוב. ובפרישה סעיף כ"ו נחן טעם לדבר, ודבריו דמוקים. ממנם לפי מ"ש הב"ח סעיף כ"ו בשם הסמוך [ופנהדרין ג' ע"ב ד"ה דינו] דרובא לרדיא לא מציא כולי האי כמו שאר רוב, ולכך לא מהני רוב זה בממון, ש"ל מיבא למימר דרובא לשמיטה שפיר הוי רוב גמור, וע"ש בב"ח. ולפי העיקרי בני הרב מוהר"ר יעקבקע שימיה:

(כ) הלוקח מקח ונמצא בו מום וכו'. כתב בית יוסף בספר כסף משנה וז"ל יש לעיין כשנמצא בו מום ומחר כך מצד שהוא ברשות הלוקח ממי עסקינן אי בשהודיעו שיש בו מום אי לאו ברשות מוכר ומאי שנא מהתליע וכו' ואי דוקא בשלא הודיעו הרי זהו להתליע ופספד וממאי לא ערמינהו ולימאי הכי הלוקח מקח ונמצא בו מום ואבד או נגנב או התליע ופספד הרי זה ברשות מוכר ומפ היה לו להודיע למוכר ולא הודיעו הרי זה ברשות לוקח וז"ע עכ"ל. ולמאי דפריטים בסמוך והוא החמת לא קשה ולא מידי דנגנב או נאבד לעולם הוא ברשות הלוקח אפילו לא היה לו שהוא להודיעו דברשות לוקח הוא עומד ולא כלתה שמידתו עד דתמר ליה טול את שלך מצד שהתליע ופספד ממתם עצמו הוא דתיכף לתלק דמפ לא היה לו שהוא להודיע הרי זה ברשות מוכר ומפ היה לו [שהוא] להודיע ולא הודיע הרי פשע בשמירה ותיב הלוקח בחמריות

ומ"ש הלוקח מקח ונמצא בו מום ואבד או נגנב אח"כ וכו' [ו]: והרמ"ה (אות סב) כתב ואם המוכר ידע שהיה בו מום חייב אף בהוצאה שהוציא הלוקח וכו' [ז]:

המוכר אבל אם לא הודיעו שרוצה להוליכו שם והוליכו שם ומצא בו שם מום הרי הוא ברשות הלוקח עד שיחזיר המקח במומו למוכר. (כ) הלוקח מקח ונמצא בו מום ואבד או נגנב אחר כך הרי הוא ברשות לוקח ואם התליע או נפסד מחמת המום כג] הרי הוא ברשות המוכר. היה לו להודיעו למוכר ולא הודיעו הרי הוא ברשות לוקח. והרמ"ה ז"ל כתב ואם המוכר ידע שהיה בו מום חייב אף בהוצאה

ההפסד שע"י התלעה לפס היה מודיעו היה המוכר מצילו שלא יגיע לידי הפסד. ומ"ש מהכו"ך (פמ"ע מקנ"ט, סה-נו) בדין זה ובדין הקודם לזה אין דבריו נכלין ועי"ש: **והרמ"ה כתב ואם המוכר ידע שהיה בו מום וכו'.** נראה דסכי קאמר דינו דעל מ"ש הרמב"ם שהודיעו שמוליכו למדינה פלונית וכו' נחלק עליו הרמ"ה ומחלק דפס המוכר ידע מומו חייב אף בהוצאה וכו' דלא הרמב"ם דלא הזכיר חיוב ההוצאה ופס מפרש דהרמב"ם אינו מדבר אלא כמן הסתם דאף המוכר לא ידע מומו זה דלאו ברשיעי עסקינן דידע מומו שהו ולא יודיענו קודם מכירה אלא ודאי גם המוכר לא ידע מומו זה ולהכי לא הזכיר חיוב ההוצאה אבל הרמ"ה אפי' נתחל הרמ"ה על דבריו דלהרמב"ם אף על גב דגם המוכר ג"כ לא ידע חייב להחזיר הדמים ללוקח והמוכר מטפל בו להחיזו וכו' אבל להרמ"ה הלוקח חייב לטפל בה ולטורח להחיזו אלא דההוצאה להחיזו היא על המוכר ות"ל ממה נפשך נחלק על הרמב"ם. אבל נמצי לסברת ליה להרמ"ה דאף על גב דגם המוכר

פרישה

ושמעו אבל אין נראה לפרש דאחר שהודיעו ר"ל שרוצה להוליכו לשם כן היה לוקחו לרשותו כיון שהוא עמו בעיר וכן מוכח ממ"ש אחר זה דמיירי כאן בלא הודיעו ועי"ש בהמשך כתב זה לשונו הרי הוא ברשות לוקח עד שיחזיר המקח למוכר (נראה דר"ל עד שיגלהו למוכר דיחזור בו ממחת המום דאל"כ אפי' עד שיחזור בו לגמ לי): **ואם התליע וכו'.** היינו טעמא דמפחמת גם בזית המוכר היה נפסד ממחת המום ולא מהני להמוכר ההודעה: **ה"ג ואם היה לו להודיעו וכו'.** פירוש ואפ היה נפקא מינה בהודעה זו להמוכר שהמוכר היה יכול לעשות רפואה ותיקון שלא יהיה נפסד ממחת המום הרי הוא ברשות לוקח. וגם לזה הנהה טוב לפרש כן. ומשום הכי לא עירבב ותני הרמב"ם גניבה ואבידה והתליע ונפסד ממחת המום אחד דבכל חשום שלענין גניבה ואבידה גם מפחמת אפ לא הודיעו עומד ברשות הלוקח מצ"ל בנפסד ממחת מומו. וכמ"ש כן נ"ל המעם דברי הרמב"ם ולזה כתיב יוסף ודרכי משה שפיבשו בענין אחר וכמ"ש בדרישה ובסוף הנית דבריו בע"ש וזו"ק: **והרמ"ה ז"ל כתב ואם המוכר ידע בו' חייב אף בהוצאה בו'.** נראה דגם הרמב"ם מודה מה כיון שהמוכר היה יודע בהמום שחייב לא ידע שהוא להודיעו ולא פליג אהרמב"ם אלא בשלא כתב ידע לתן הלוקח חייב אף בהוצאה להולכה ולא פליג אהרמב"ם ידע שהוא כתב לתן הלוקח חייב אלא בטירחת כו' משמע דבטירחת להחזיר הוא על ההולכה משמע דלא פליגי וצ"ע ודרישה:

דרישה

נגנב הוא ברשות המוכר מאחר שהודיעו שרוצה להוליכו למדינה פלונית עכ"ל ולי נראה כפירוש זה קשה דלא הוה ליה למימר מאחר שהודיעו שרוצה להוליכו דהא אזה קאי ועוד מדכתב אחר זה (ואומר) [ואם] לא הודיעו שרוצה להוליכו שם ומתחלה כתב סתם ואם לא הודיעו ש"מ דשם מהודעה אחרת מיירי ועפ"ר שם כתבתי פירוש הדברים על נכון: (כ) **והרמ"ה ז"ל כתב ואם המוכר כו'.** כתבתי בפרישה דנראה דבהא לא פליג הרמב"ם ומיהו אפשר לומר דהרמ"ה דכתב דהוצאת הליכה על המוכר טעמו דסבירא ליה דפלוגתת תנא קמא ורבן שמעון בן גמליאל מיירי אפילו בידע המוכר בהמום ואפילו הכי פליגי ורבן שמעון בן גמליאל סבר דמכיון דמפחמת המום ברשות הלוקח הוא אפילו בידע המוכר שהוא להוליכו למדינה אחרת שלא עדיין הוא כאן וכתב לשם נקח ממנו מקח ולא הוליכו למדינה אחרת שלא עדיין הוא כאן ונגנב אחר שידע הלוקח שיש בו מום הרי הוא ברשותו ומיירי דנגנב קודם שהודיעו למוכר דיחזור בו כי נמצי בו מום לשם הודיעו מפחמת המוכר

חדושי הגהות

[ו] זה לשון הית יוסף בספר כסף משנה יש לעיין כשנמצא בו מום ומחר כך מצד שהוא ברשות לוקח ממי עסקינן אי בשהודיעו שיש בו מום מאי טעמא לא הוי ברשות מוכר ומאי שנא מהתליע וכו' ואי דוקא בשלא הודיעו הרי הוא להתליע ופספד ומאי לא ערמינהו ולימאי הכי הלוקח מקח ונמצא בו מום ואבד או נגנב או התליע ופספד הרי זה ברשות מוכר ופס היה לו להודיע למוכר ולא הודיעו הרי זה ברשות לוקח וז"ע עכ"ל. ולמאי דפריטים בסמוך והוא החמת לא קשה ולא מידי דנגנב או נאבד לעולם הוא ברשות הלוקח אפילו לא היה לו שהוא להודיעו דברשות לוקח הוא עומד ולא כלתה שמידתו עד דתמר ליה טול את שלך מצד שהתליע ופספד ממתם עצמו הוא דתיכף לתלק דמפ לא היה לו שהוא להודיע הרי זה ברשות מוכר ופס היה לו [שהוא] להודיע ולא הודיע הרי פשע בשמירה ותיב הלוקח בחמריות דמפ לא מודיעו היה המוכר מצילו שלא יגיע לידי הפסד עכ"ל: [ז] **והרמ"ה**

הגהות והערות

כג] **ברמב"ם** שלפנינו הנוסח ואם התליע ונפסד מחמת "אורך זמן", ועיין כס"מ סוף ה"ד: כד] **היינו** לפי הנוסח בדפוסים, וכ"ה בדפוס פיעבו די שאמו.

דרישה סימן רלב סק"כ

הדרישה מצדד שדין הוצאות וטרחה כשידע המוכר שיש בו מום הוא באמת מחלוקת תנאי, ובזה פליגי הרמב"ם והרמ"ה, אבל הוכיח מלשון המחבר הנ"ל שלא פליגי, ע"ש.

Drisha suggests that the *Rambam* and *Ramah* disagree specifically where the seller was aware that the merchandise was defective, and still the *Rambam* absolves the seller from reimbursing the buyer's expenditures. However, from the *Shulchan Aruch* it is clear that they agree to obligate the seller.

כ לכהמוכר לחבירו זרעוני גנה שאין עצמן של זרעונים נאכל וזרען ולא צמחו (כה)חייב באחריותן ומחזיר לו הדמים שלקח ממנו שחזקתן לזריעה והוא שלא צמחו מחמת עצמן אבל אם לקתה הארץ בברד וכיוצא בו אינו חייב באחריותן שמא מחמת הברד לא צמחו וכן כל כיוצא בזה.

כא לגמכר לו זרעים הנאכלים כגון חטים ושעורים וזרען ולא צמחו אינו חייב באחריותן אפילו היה זרע פשתן שרוב בני אדם קונים אותו לזריעה הואיל ואוכלים אותו אינו חייב באחריות זריעתו (לדמיכו סח לג נמן עדיין המעות יש מומרים דיכול הלוקח לומר לזריעה קנימי ועיין למטה סעיף כ"ג) ואם הודיעו שהוא קונה לזרע חייב באחריותו והוא הדין לדברים הנמכרים לרפואה ולצביעה וכן כל כיוצא בזה. הלוקח מקח מחבירו והודיעו שהוא מוליכו למדינה פלונית למכרו שם ואחר שהוליכו לשם נמצא בו מום אינו יכול לומר החזר לי מקחי לכאן אלא מחזיר לו הדמים והמוכר מטפל להביא ממכרו או למכרו שם [ט](כו)להואפילו אבד או נגנב [אחרי שהודיעו] הרי הוא ברשות מוכר ליואם היה המוכר יודע בממכרו שהיה בו מום חייב בהוצאה שהוציא הלוקח להוליך אותו מקח למקום פלוני ואם לא היה יודע שהיה בו מום פטור מהוצאת ההולכה (כז)ואינו חייב אלא בהוצאת החזרה [י](כח)ואם לא הודיע למוכר שמוליכו למדינה אחרת והוליכו ונמצא בו שם מום הרי זה ברשות לוקח עד שיחזיר המקח במומו למוכר.

ציונים ומקורות לב. שם נרמב"ם גירס פרק ט"ו ממכירה. לג. שם ברמב"ם פט"ז ממכירה דין ג'. לד. עור סעיף י"ח כשם הכמ"ה ב"ב פ"ו סי' י"א. לה. עיין לעיל סוף סימן (קל"ה) קצ"ח. לו. עור סעיף כ' כשם הכמ"ה ב"ב פ"ו סי' ס"ב.

נתיבות המשפט

משפט הכהנים - חידושים

(כה) **חייב באחריותן.** אף שכבר נתקלקל כל הזרע הוי פסידא דהמוכר, אבל הוצאות שהוציא הלוקח בזריעה אינו חייב המוכר להחזיר. סמ"ע [סקמ"ו].

(כו) **ואפי' אבד או נגנב.** ואם היה לו שהות להודיע, חייב הלוקח באחריות גניבה ואבידה כל שלא הודיעו. [סמ"ע סקנ"א]. ועיין ביאורים [סק"ט] שכן עיקר.

(כז) **ואינו חייב אלא בהוצאות החזרה.** והוא הדין הטיפול של החזרה על המוכר. סמ"ע [סקנ"ב].

(כח) **ואם לא הודיע.** ועיין ביאורים [סק"י] דאם הלוקח הוא ממקום אחר או שדרך סחורה זו להוליכה למקום אחר, הוי כהודיעו. והוא הדין אם חטף אחד מחבירו חפץ להוליכו למקום אחר ולא נתכוין לגזול לעצמו רק להזיק לחבירו, וכן לוה שעקר דירתו למקום אחר, חייב להחזיר מה שחטף או הלוה פרעונו על הוצאות[יז] למקום חבירו. אבל גזלן אינו צריך להוליך הגזילה להנגזל, מפני תקנת השבים, אם לא כשנשבע לשקר.

אפשר דנחסרו ד"יכול וצ"ל: והש"ך [סקי"ז] ס"ל דאף בלא ה' לו שהות חייב. ועיין בביאורים וכו'. ועיין להלן סק"ל

משפט האורים - ביאורים

אות כ"ח] למד דין זה ממנה בכותל יכן [ב"מ כ"ה ע"ב], ובכמ"ס פרק (י"ד) [ט"ו] מהלכות גזילה [ה"ח] כתב שם הטעם משום דהוי מזונה ממנו ומכל מדם, וכן המהרי"ק סי' קי"ח כתב דוקא מידי שמינו מצוי להמצא וכו', ע"ש.

לא מצאנו

[ט] **ואפי' אבד או נגנב.** עיין ממ"ע פ"ק ג"ל שכתב דלאינו חייב לך כשהיה לו שהות להודיע ולא הודיעו, אבל כשלא היה לו שהות פטור, ע"ש. ומשמעות דבריו, דממה נפשך, אם הלוקח הוא כשומר שכר, אפילו לא היה לו שהות יתמייב, ואם אינו כשומר שכר מה"ת יתמייב כשלא הודיעו כיון שנשמרו כראוי וגנבו, נשלמת כשנפסד ממנו המוס והמוכר היה יכול לגבותו לו למכרו הוי כפשיעה, דדמי לשומר שהיה יכול לקדש בדועים ומקלות ולא קידש שומר חנם במיגו חייב [סימן ש"צ סעיף ח'] וש"ך היה יכול להגיל על ידי הודעה למוכר, אבל כשנשמרו כראוי וגנבו מה"ת יתמייב, אלו שומר חנם מצידה לרבה דאמר שומר חנם חייב [ב"ק נ"ו ע"ב] ודע שבעל מצידה ולא הודיעו, יהיה חייב בגניבה ואבידה מטעם שיאמר לו אילו היית מחזיר לי לא היה נגנב. ועוד, הא מבואר לעיל בסימן ע"ב בסעיף מ"ג [בהג"ה] בשלוה על המשכון ופרעו ואמר לו תן לי משכוני ואמר נוח לאמר ונגנב, דלמאן דאמר שלוה על המשכון שומר חנם פטור מגניבה, הכי יכול לומר ג"כ אילו היית מחזיר לי לא היה נגנב.

נמצא מזה המבואר המקח ולא הודיע הלוקח לחזור ונגנב

והנה דעת הכ"מ [סעיף י"ט] שהביא הש"ך ס"ק י"ז דחייב אפילו לא היה לו שהות להודיעו, מטעם דהוי כשומר שכר, וכתב שם הכ"מ שכן טעמים. ול', דלמי לקנה אפך נכסף וחזר בו הלוקח דהוי שומר שכר [עיין סימן קצ"ח סעיף ט"ז]. ולא הבנתי, דשם הוי כפירש לו למוכר מקודם שיהיה לו רשות להשתמש בהמעות, ועיין בחומ' בב"מ דף מ"ג [ע"א ד"ה מאין], דהמוכר קנה המעות לימכי וכל זמן שלא אמר לו טול מעותיך לא הוי כפרעון עד שאמר לו טול מעותיך [דאז] נחשב כפרעון. ועוד ז' שכתב הכ"מ דדמי ללוקח כלי מצית למימר לבקרו דהוי כמזכה שומר שכר [סימן קפ"ו סעיף א'], תמוה, דשם מעיקרא היה שומר שהיה רשאי להשתמש בחומרים שהביא לכאן, וממילא הוי אמ"כ שומר שכר מטעם דהומיל והכא כמבואר בב"מ דף פ"ט [ע"א] ע"ש, משא"כ כאן דלא היה רשאי עוד להשתמש בחומרים שהביא לכאן אלא לצורך הבנין, ומשום הכי אם נתברר שהיה בו מום פטור, ומה"מ יהיה לו אמ"כ דין שומר שכר.

השעם דהלוקח הוי שומר שכר אחר שנמצא מום בחקח

אמנם הריטב"ן כתב בפרק המפקיד [ב"מ מ"ב ע"ב ד"ה אחר] דאם כבר נתן הלוקח מעות, דהוי שומר שכר מטעם הומיל ותפס ליה מזוזי, אך גם בזה יש לדקדק קצת, דהא במשכנו בשעת הלוואה כתבו התוס' [ב"מ פ' ע"ב ד"ה דקא תפיס] דלא הוי שומר שכר מטעם דתפס ליה מזוזי, כיון דלית ליה להמלוה הנאה בזה מה שנתן מעותיו, וא"כ ה"נ מה הנאה יש לו במה שנתן מעות ותפס חפץ על מעותיו.

ויותר נראה לפענ"ד, דהוי שומר שכר מטעם כיון דאתי שנתוודע לו המוס ומצלה הלוקח מאילו שלא בפניו שוב אין המפקיד יכול למחזר בו, ול"ב אם היה רוצה הלוקח לקדש בו אפשר לו לקנות בו עבדים וקרקעות או אם מזדמן לו למכרו ביוקר היה יכול למכרו ולהרויח בו, בהאי הנאה ל"ל שומר שכר שעושה בין נתן מעות ובין לא נתן מעות, וכן נראה עיקר. וגם הש"ך [סקי"ז] הבין דעת זו דהוי שומר שכר ומשמע שכן ס"ל לעיקר.

וליך הלוה את המ למקום או ונמצא מ

מוליך מנ חבירו למק אחר ה במזיק בי

[י] **ואם לא הודיע.** נראה לפענ"ד, דאם ידוע שדרך סחורה זו שקנה להוליכה למקום אחר, או שידוע שהלוקח הוא ממקום אחר ושולי יוליכו למקומו, הוי כהודיעו, דלא גרע מאם לפניו ל"ג כשעשה בו הלוקח מום אחר כשהוליכו למקום אחר. לכן נראה דמיירי בדבר שאין דרכו להוליכו למקום אחר ולא עולה על הדעת שיוליכנו למקום אחר, ולהכי חייב הלוקח בהוצאות המזיק ומטעם שכתבתי שם [משה"א סק"ה], דכיון דאם היה לו למוכר להעלות על דעתו שיוליכנו למקום אחר, ולהכי חייב הלוקח בהוצאות המזיק ומטעם שכתבתי שם [משה"א סק"ה], דכיון דאם היה כוחקו היה נתודע לו דמי לאותם דדמי לאבידה דחייב מזיק בזה.

ומזה נראה לפענ"ד, דאם מטף רוצה חפץ מחמתו והוליכו למקום אחר דחייב לשלם לו דמי הוצאותיו דהרי בידים הוא, דהא הכא בשוגג הוליכו ואפילו הכי חייב בהוצאות המזיק, מכל שכן כשעשה במזיד גמור. ועוד, דלא גרע מלך ומי שגזל אחרת דחייב להחזיר ההוצאות כמבואר לעיל בסימן י"ל סעיף ה' בהג"ה. ודוקא כשנתכוין לגזול לעצמו והוליכו למקום אחר אינו צריך להוליכו אחריו כשלא נשבע, מטעם מקנח הסברים כמ"ש הסמ"ע בסימן (שפ"ו) [שפ"ז] ס"ק ג' ע"ש, אבל מזיק בעלמא חייב, דלא מלינן טעמו מקנה למזיק.

וכן נראה נלוה שהיה לו עם המלוה במקום אחד ולוה ממנו מעות, ואח"כ עקר המלוה מקום דירתו למקום אחר, שמחוייב לשלם דמי הוצאתו למקום שלוה ממנו על הוצאותיו, שנגרמת היזק כי הלי חייב. ודוקא כשהמלוה עקר דירתו פטור, דהמלוה הזיק עצמו, אבל כשהלוה עקר חייב. ואף שהלוה לא נתכוין להזיק מ"מ נראה דחייב, כמו בכח אף שהלוקח לא נתכוין להזיק ומ"מ חייב, דהוצאה היזק ממון גמור הוא ואף גורס הוא. וכן מצאתי במהרי"ק סי' י"ז [נוף ב'] שכתב ח"ל, דשמא מיירי (שמלה) [°שהלך] המלוה מון ממקום קביעת דירתו כו', שים לבוף ע"ם המהרי"ק הלוה ללכת לבית המלוה לפרוע משום עבד לוה לחים מלוה, ואפילו בלא שכועה הדין כן כו', ע"ש, הרי להדיא כמו שכתבתי.

נתיבות המשפט סימן רלב סק"י

אם ידוע שדרך סחורה זו להוליכה למק"א הוי כאילו הודיעו למוכר. ואם לאו, חייב הלוקח מטעם מזיק. ומזה למד הנתיבות לכל מקום שהוליך חפץ או ממון של חבירו למק"א שחייב להחזירו לו על הוצאותיו מדין מזיק.

If it is known that this merchandise is typically brought elsewhere, the seller should have known this would happen and the buyer does not have to return it. However, if it was not to be expected, the buyer is considered a *mazik* and must return the item [or accept the sale as is]. *Nesivos Hamishpat* derives from here that one who moves items or money away from its owner, even if he did so unwittingly, is considered a *mazik* and is responsible to return it.

כ **לכהמוכר לחבירו זרעוני גגה שאין עצמן של זרעונים נאכל וזרען ולא צמחו (כה)חייב באחריותן ומחזיר לו הדמים שלקח ממנו שחזקתן לזריעה והוא שלא צמחו מחמת עצמן אבל אם לקתה הארץ בברד וכיוצא בו אינו חייב באחריותן שמא מחמת הברד לא צמחו וכן כל כיוצא בזה.**

כא **לגמכר לו זרעים הנאכלים כגון חטים ושעורים וזרען ולא צמחו אינו חייב באחריותן אפילו היה זרע פשתן שרוב בני אדם קונים אותו לזריעה הואיל ואוכלים אותו אינו חייב באחריות זריעתו (לדמיכו סם לג נתן עדיין המעות יש מומרים דיכול הלוקח לומר לזריעה קניתי ועיין למעה סעיף כ"ג) ואם הודיעו שהוא קונה לזרע חייב באחריותו והוא הדין לדברים הנמכרים לרפואה ולצביעה וכן כל כיוצא בזה. הלוקח מקח מחבירו והודיעו שהוא מוליכו למדינה פלונית למכרו שם ואחר שהוליכו לשם נמצא בו מום אינו יכול לומר החזר לי מקחי לכאן אלא מחזיר לו הדמים והמוכר מטפל להביא ממכרו או למכרו שם [ט](כו)להואפילו אבד או נגנב [אחרי שהודיעו] הרי הוא ברשות מוכר לוואם היה המוכר יודע בממכרו שהיה בו מום חייב בהוצאה שהוציא הלוקח להוליך אותו מקח למקום פלוני ואם לא היה יודע שהיה בו מום פטור מהוצאת ההולכה (כז)ואינו חייב אלא בהוצאת החזרה [י](כח)ואם לא הודיע למוכר שמוליכו למדינה אחרת והוליכו ונמצא בו שם מום הרי זה ברשות לוקח עד שיחזיר המקח במומו למוכר.**

ציונים ומקורות לב. סם כנמ"ס נרש פרק ט"ז ממכירה. לג. סם ברמב"ם פט"ז ממכירה דין ג'. לד. עור סעיף י"ח בסם הנמ"ק ב"ב פ"ו סי' י"א. לה. עיין לעיל סוף סימן (קל"ה) קצ"ח. לו. עור סעיף כ' בסם הנמ"ק ב"ב פ"ו סי' ס"ב.

נתיבות המשפט

משפט הכהנים - חידושים

(כה) **חייב באחריותן.** אף שכבר נתקלקל כל הזרע הוי פסידא דהמוכר, אבל הוצאות שהוציא הלוקח בזריעה אינו חייב המוכר להחזיר. סמ"ע [סקמ"ו].

(כו) **ואפי' אבד או נגנב.** ואם היה לו שהות להודיע, חייב הלוקח באחריות גניבה ואבידה כל שלא הודיעו. [סמ"ע סקנ"א]. ◦ועיין ביאורים [סק"ט] שכן עיקר.

(כז) **ואינו חייב אלא בהוצאות החזרה.** והוא הדין הטיפול של החזרה על המוכר. סמ"ע [סקנ"ב].

(כח) **ואם לא הודיע.** ◦ועיין ביאורים [סק"י] דאם הלוקח הוא ממקום אחר או שדרך סחורה זו להוליכה למקום אחר, הוי כהודיעו. והוא הדין אם חטף אחד מחבירו חפץ להוליכו למקום אחר ולא נתכוין לגזול לעצמו רק להזיק לחבירו, וכן לוה שעקר דירתו למקום אחר, חייב להחזיר מה שחטף או הלוה פרעונו על הוצאות[יו] למקום חבירו. אבל גזלן אינו צריך להוליך הגזילה להנגזל, מפני תקנת השבים, אם לא כשנשבע לשקר.

אפשר דנחסרו ביבות רע"ל: והש"ך [סקי"ז] ס"ל דאף בלא ה"ה לו שהות חייב, ועיין ביאורים וכן. ועיין להלן סק"ל

משפט האורים - ביאורים

אות כ"ח] למד דין זה ממלה בכולל יצן [ב"מ כ"ה ע"ב], וברמב"ם פרק (י"ד) [ט"ז] מהלכות גזילה [ה"ח] כתב סם הטעם משום דהוי מכוחה ממנו ומכל מקם, וכן המהרי"ק סי' ק"ח כתב דוקא מידי שמיני מלוי לא מצאנו להמלה וכו', ע"ש.

נמצא מום המבטל המקח ולא הודיע הלוקח למוכר ונגנב

[ט] ואפי' אבד או נגנב. עיין במ"ע ס"ק נ"ל שכתב דמיני מייב רק כשהיה לו שהות להודיע ולא הודיעו, אבל כשלא היה לו שהות פטור, ע"ש. ותמוהין דבריו, דממה נפשך, סם הלוקח הוא כשומר שכני אפילו לא היה לו שהות יתמיד, ומם מיני כשומר שכר מה"ת יתמיד כשלא הודיעו כיון שנשמרו כרמוי וגנבו, כשלמע כשנפקד מממע המוס והמוכר היה יכול לחמלו מו למכרו הוי כפשיעה, דלמי לשומר שהיה יכול לקדם ברועים ולא קידם שומר חנם בחיוב מיב [סימן ש"ג סעיף ח'] וה"ג היה יכול להגיל על ידי הודעה למוכר, אבל כשנמרו כרמוי וגנבו מה"ת יתמיב, מטו שומר מבידה לרבה למחר שומר מיום הוי בהא [ב"ק נ"ו ע"ב] וידע שבעל מבידה ולא הודיעו, יהיה מיב בגניבה ואבידה מטעם שיתמר לו מילו היית מחזיר לי לא היה נגנב. ועוד, הא מבואר לעיל בסימן ע"ב בסעיף מ"ג [בהג"ה] במלוה על המשכון ופרעו ואמר לו תן לי משכוני ואמר בוא למחר וגנב, דלמחן דאמר מלוה על המשכון שומר חיום פטור מגניבה, הרי יכול לומר ג"כ מילו היית מחזיר לי לא היה נגנב.

השעם דהלוקח הוי שומר שבר אחר שנמצא מום במקח

והנה דעת הב"ח [סעיף י"ט] שבניה הש"ך ס"ק י"ז דמיב אפילו לא היה לו שהות להודיעו, מטעם דהוי כשומר שכר, וכתב שם הב"ח שני טעמים. ח', דאפי לקנה מפן בכסף ומזו כו הלוקח דהוי שומר שכר [עיין סימן קצ"ח סעיף ט"ז]. ולא הבנתי, דשם הוי כפירש לו למוכר מקודם שיהיה לו רשות להשתמש בהמעות, ועיין בתוס' בב"מ דף מ"ג [ע"א ד"ה מאי], דהמוכר קנה המעות לימרי וכל זמן שלא אמר לו טול מעותיך לא הוי כפרעון עד שאמר לו טול מעותיך [דאז] נתחב כפרעון. טעם ב' שכתב הב"ח דאפי ללוקח כלי מבית אומן לבקרו דהוי כמזיה שומר שכר [סימן קפ"ו סעיף א'], תמוה, דשם מעיקרא היה שולל עליו להמ מיב בהליכה לפילו בתוכים מבחי טעמת, וממילא הוי אמ"כ שומר שכר מטעם דהומיל ונהנה מהנה כמבואר בב"מ דף פ"ל [ע"א] ע"ש, משא"כ כאן דלא הי עליו שום מיב מעולם, אפי נתחב או נגנב קודם שעולך בו המוס ואמ"כ נתברר שהיה בו מום פטור, ומה"ת יהיה לו אמ"כ דין שומר שכר.

אמנם הריטב"א כתב בפרק המפקיד [ב"מ ב"ב ע"ב ד"ה אחר] דאפי בגר נתן הלוקח מעות, דהוי שומר שכר מטעם הומיל ותפס ליה מזוז, אך גם בזה יש לדקדק קצת, דהא במכרו בשעת הלוחה כתבו התוס' [ב"מ פ' ע"ב ד"ה דקא תפיס] דלא הוי שומר שכר מטעם דתפס ליה מזוז, כיון דלית ליה להמלוה הנחה בזה מה שנתן מעותיו, וא"כ ה"נ מה הנחה יש לו במה שנתן מעות ותפס חפץ על מעותיו.

ויותר נראה לפענ"ד, דהוי שומר שכר מטעם כיון דאמר שנתועדע לו המוס ונתרלה הלוקח אפילו שלא בפניו שוב אין המחנה יכול לחזור בו, ג"כ אם היה רוצה הלוקח לקדם בו אמה או לקנות בו עבדים וקרקעות או אם מזדמן לו למכרו ביוקר היה יכול למכרו ולהרויח בו, בהאי הנחה ה"ל שומר שכר לעולם בין נתן מעות ובין לא נתן מעות, וכן נראה עיקר. וגם הש"ך [סקי"ז] בניה דעה זו דהוי שומר שכר ומשמע שכן ס"ל לעיקר.

וליך הלוקח את המקח למקום אחר ונמצא בו מום

[י] ואם לא הודיע. נראה לפענ"ד, דאם ידוע שדרך סחורה זו שקנה להוליכה למקום אחר, או שידוע שהלוקח הוא ממקום אחר ובודאי יוליכו למקומו, הוי כהודיעו, דלא גרע מהא דסעיף י"ג בעשה בו הלוקח מום אחר דכאהוא דבר שדרכו לעשותו פטור, אף שהיזק המוס עולה אך רב, ומשמע אפילו לא הודיעו, וא"כ מה"ת יגרע כשהוליכו למקום אחר. לכן נראה דמיירי בדבר שאין דרכו להוליכו למקום אחר ולא היה לו למוכר להעלות על דעתו שיוליכנו למקום אחר, ולכאי בייב הלוקח בהוצאות החזרה ומטעם שכתבתי שם [משה"א סק"ה], לכיון דאם היה בודקו היה נתודע לו דמי לאוקם דאמי לבניה דמייב מיזק כזה.

מוליך ממון חבירו למקום אחר הוי כמזיק בידים

ומזה נראה לפענ"ד, דאם אנוס רוצה לעבור ממקום למקום אחר דמייב לאחזר לו בחפץ על הוצאותיו דהרי מזיק בידים הוא, דהא הכא בשוגג הוליכו ואפילו הכי מייב בהוצאות החזרה, מכל שכן כשעשה במזיד גמור. ועוד, דלא גרע מלך ומני אנוס אחריך דמייב להחזיר ההוצאות כמבואר לעיל בסימן י"ד סעיף ה' בהג"ה. ודוקא כשנתכוין לגזול לעצמו והוליכו למקום אחר אינו צריך להוליכו אחריו כשלא נשבע, מטעם מקנה הבניס כמ"ש הסמ"ע בסימן (שפ"ו) [ס"ק ג' ע"ש], אבל מזיק בעלמא מייב, דלא מציו שעשו מקנה למזיק.

וכן נראה דלוה שהיה לו עם המלוה במקום אחד ולוה ממנו מעות, ואח"כ עקר הלוה מקום דירתו למקום אחר, שמחוייב לשלם דמי הלוחתו למקום שלוה ממנו על הוצאותיו, שבגרמת היזק כי האי מייב. ודוקא כשהמלוה עקר דירתו פטור, דהמלוה הזיק עצמו, אבל כשהלוה עקר מייב. ואף שהלוה לא נתכוין להזיק מ"מ נראה דמייב, כמו הכא אף שהלוקח לא נתכוין להזיק ומ"מ מייב, דהוחאה היזק ממון גמור הוא ולאו גורם הוא. וכן מצאתי במהרי"ק סי' י"ז [ענף ב'] שכתב וז"ל, דהסם מיירי (שנשלח) [◦שהלך] המלוה חוץ ממקום קבועת דירתו כו', שיש לכוף הלוה לשלח לביתו שהיה דר עם המלוה לפרוע משום עבד לוה לאיש מלוה, ואפילו בלא שבועה הדין כן כו', ע"ש, הרי להדיא כמו שכתבתי. ע"ש המהרי"ק

The buyer's responsibility for the merchandise until he notifies the seller of his intent to undo the sale, stems from his ability to choose to keep the item should he so desire. This right gives him the status of a paid-guardian.

נתיבות המשפט סימן רלב סק"ט

הטעם שהלוקח חייב באחריות על החפץ בגניבה ואבידה עד שיודיע למוכר הוא משום שיכול בכל עת לבחור להתרצות על המקח ויהיה שלו, ע"כ בההיא הנאה נעשה שומר שכר.

כב [לח]הלוקח מקח ונמצא בו מום ואחר כך [יא]אבד או נגנב (כט)[ל]הרי הוא ברשות הלוקח עד שיחזיר המקח למוכר ואם התליע או נפסד מחמת המום הרי זה ברשות מוכר (לא)[לא]ואם היה לו להודיע למוכר ולא הודיעו הרי זה ברשות לוקח.

כג המוכר שור לחבירו (לב)[לב]ונמצא נגחן אם אין להוכיח אם קנאו לחרישה או לשחיטה כגון שהוא אדם שהוא קונה לזה ולזה וגם אין הוכחה בדמים (לג)[לג]כגון שנתייקר הבשר בדמי שור לחרישה אינו מקח טעות שיכול לומר לשחיטה מכרתיו אף על פי שהרוב קונים לחרישה לא אזלינן בתר רובא להוציא מיד המוכר [לד]אבל אם עדיין המעות ביד הלוקח לא מיבעיא אם רובם קונים לחרישה [יב]אלא אפילו (לד)[לד]כי הדדי נינהו המוציא מחבירו עליו הראיה ואם הלוקח אינו רגיל לקנות אלא לחרישה (לה)[לה]והמוכר מכירו הרי זה מקח טעות ואם אינו רגיל לקנות אלא לשחיטה מסתמא לשחיטה קנאו ואם הוא רגיל לקנות לשחיטה ולחרישה (לו)[לו]אם יש הוכחה בדמים אם נתן דמי שור לחרישה אומרים לחרישה קנאו והוי מקח טעות ואם נתן דמי שור לשחיטה אומרים לשחיטה קנאו. הגה [לז]כל מקום דהוי מקח טעות וצריך להחזיר לו דמיו ופירות ליה צריך ליתן לו מעות דהוי כנעל מוכ ולפ [מכיס] מומרים דיכול ליתן לו קרקע.

סימן רלג

המוכר מין ונמצא מין אחר או רע ונמצא יפה

[אחר הנושא] דבר סעיף אחד

א המוכר לחבירו מין ממיני פירות ונתן לו מין אחר אין כאן מכר ושניהם יכולים לחזור בהם כיצד מכר לו חטים (א)[א]לבנות ונמצאו אדומות או איפכא או יין ונמצא חומץ או איפכא או עצים של זיתים ונמצאו של שקמה או איפכא אבל אם מכר לו חטים יפות ונמצאו רעות [א](ג)[ג]לוקח יכול לחזור בו אפילו לא נתאנה בסכום (ג)[ג]והמוכר אינו יכול

ציונים ומקורות לו. סם נ"מע"ס פט"ז ממכירה לין ד'. לח. טור קעיף כ"ח בשם הרמ"ה. לט. נ"י ריש פרק המוכר פירות ב"ב מ"ו ע"ב מדפי הרי"ף. ד"מ י"ט, וכביו יהושפ נתיב ט' מ"ב. ד"מ סימן רכ"ז קעיף ג'. מ. תשובת מיימוני ספר מקנייה פי"ג בשם ר"י. ד"מ שם.

נתיבות המשפט

משפט האורים - ביאורים

[יא] **ואבד או נגנב הרי הוא ברשות הלוקח.** נראה לפ"מ שחל מיכו הוא כשומר שכר וכמו שכתבתי לעיל בשמוך [משה"א סק"ט] ע"ש, והשומר אינו משלם רק כשעת היזק. ועוד, דלפ"ז גרע מעשה בו מום ממה שאינו משלם רק פחת המוס כפי מה שהוא [לעיל סעיף י"ג], ומכל שכן הכא, והמוכר מחזיר לו המעות שלקח ממנו. וכן הדין נהיה לו להודיעו ולפ הודיעו [לעיל סעיף כ"א], כיון דעיקר טעם מיכו הוא מטעם דדמי לשומר שהיה לו לקדם ברועים ומקלות כיון שע"י הודעה היה יכול להציל וכמו שכתבתי לעיל [משה"א סק"ט], אין דין מיכו רק כדין שומר שפשע שאינו משלם רק כשעת הפשיעה. ואין לומר דלגמרי גרשומים קמי כשלא הודיעו, דל"ב אפילו בשומרין נמייב, שלא ודאי להם שכתב להרי הוא ברשות לוקח, היינו לענין שיהיה כשומר שכר.

נמצא מן במקח ונמ והרוזל בשט הגר"ב

[יב] **אלא אפילו כי הדדי נינהו.** הלשון ממוה, דה"ל לאמרינן דבוחש יוחר אפילו רובא לשמיטה מני הלוקח לומר לרדיה שבייה, דאין הולכין בממון אחר הרוב להוציא מיד המוחזק. ואמ"כ מנלחי בפרישה [סעיף כ"א] שהקשה זה, ומירן דברובא לשמיטה מפקינן ממון מיד הלוקח. וז"ל, ולפ מהני ליה המזקה כל כך מאחר שבבר הפשה הכהמה וקנאה בקנין, משע"כ כשהמעות ביד המוכר דאין מוציאין מידו מע"ג דרובא לרדיה כיון דבבר קנאה הלוקח בקנין, ע"ש. והוא ממוה מאוד, מלבד דבבר דאחוקה היא מוכח ג"כ בש"ם להיפך, דבריש פרק המוכר פירות [ב"ב צ"ב ע"ב] מקשה מהמוכר עבד לאביון ומנלח גבד או קוויסטוס הגיעו, לאו משום דרובא הכי אינייהו, ומוכיח משה לאזלינן בתר רובא, ועיין בחידושי הרשב"ן שם [צ"ג ע"א ד"ה הא] דהוכחתו שם היא דמשמע דאפילו הממון ביד הלוקח הגיעו, ומאי קושיא, הא כשהלוקח מוחזק אפילו לשמואל הולכין בממון אחר רוב, שלא ודאי לשמואל דקיי"ל רוחיה אין הולכין בממון אחר רוב אפילו להוציא מיד הלוקח, וחזו לאיה שאין עליה תשובה. ולכן נראה, דודאי לעולם לא אזלינן בממון אחר רובא להוציא ממון אפילו מיד הלוקח, והא דאמר אפילו כי הדדי היינו הוא לאו דוקא, או דמשיב ליה כי הדדי כיון דרובא בממון לאו מידי הוא והעיקר הוא מטעם מוחזק.

לוקח שנעשה קנין ולא שילם עדיין, האם מוציאין ממנו ע"י רוב

משפט הכהנים - חידושים

(כט) **הרי הוא ברשות הלוקח.** עיין ביאורים [סקי"א] דבכל מקום דהלוקח חייב, אינו צריך לשלם רק כפי מה ששוה בשעת גניבה כדין שומר. וכן הדין לעיל [סעיף כ"א] בלא הודיעו.

(ל) **הרי הוא ברשות הלוקח.** היינו כשהיה לו שהות להודיע ולא הודיע, להסמ"ע [סקנ"א]. ולהש"ך [סקי"ז] אפילו לא היה לו שהות.

(לא) **ואם היה לו להודיעו.** היינו כשיש תועלת בהודעתו, כגון שהוא יכול לעשות תקנה, הא בלאו הכי פטור הלוקח. סמ"ע [סקנ"ו].

(לב) **ונמצא נגחן.** דאז אסור לקיימו חי. [סמ"ע סקנ"ז].

(לג) **כגון שנתייקר הבשר.** פירוש, בשעת מכירה, דאז אין ראיה מהדמים. [סמ"ע סקנ"ח].

(לד) **כי הדדי נינהו.** עיין ביאורים [סקי"ב] דאפילו אם רובא קונין לשחיטה ג"כ לא (מבעיא) [מהני] להוציא ממון מיד הלוקח.

(לה) **והמוכר מכירו.** אבל אם אינו מכירו לא הוי מקח טעות.

(לו) **אם יש הוכחה בדמים.** דדוקא גבי צמד ובקר שהדמים מכחישין את עיקר הלשון, דבני אדם קורין לעול בלא בקר צמד, מבואר לעיל בסימן ר"כ [סעיף ד' ח'] דאין הדמים ראיה, אבל הכא כיון דבין לשחיטה ובין לרדיא קורין שור, הולכין אחר הדמים. סמ"ע [סק"ס]. ולענין אי תפיסה מהני בדין זה, עיין ביאורים [סוף סקי"ב].

סימן רלג (א)[א] **לבנות ונמצאו אדומות.** ואפילו אם המין השני הוא עדיף. [סמ"ע סק"א].

(ג) **לוקח יכול לחזור ולא מוכר.** עיין ביאורים [סק"א] דאם נתאנה יתר משתות ותובע האונאה מה דינו.

(ג) **והמוכר אינו יכול לחזור.** היינו כשלא נתאנה הלוקח כדי ביטול מקח, אבל אם נתאנה הלוקח כדי ביטול מקח תלוי במחלוקת בסימן רכ"ד [סעיף ד'] אי המאנה יכול לחזור בו. סמ"ע [סק"ג].

תפס המוכר או הלוקח אחר שנולד הספק

והנה גם מפס המוכר מאחר שנולד הספק, ודאי לא מהני כיון שטוענ שמא. מכל מ מפס הלוקח וטוענ נהי לרדיה זבינה, שהרוב מסייע לו דרובא לרדיה זבני, יש לעיין, להא ק"ל לחפוש וטוענ נהי מהני, ומכ"ש הכא דרובא מסייע ליה. ומפאר, כיון דיש הרבה מומין ללאחיטה לא הוי מוס ולרדיה הוי מוס, וכמעט רובא דרובא מומין כגון עיוהת או מיגרת, רק טריפה הוי מוס לשחיטה, וכיון דקיי"ל דאין הולכין בממון אחר רוב והוה נמן המעות פחם, אמרינן לשחיטה זבניה, ולכך אמתו הפוסקים דאמנע ללא מהני תפיסה.

מכר יפות ונמצאו רעות חובע הלוקח את האונאה

סימן רלג [א] לוקח יכול לחזור בו ולא מוכר. והנה מ מחלוקת תובע הלוקח ע"ב], ומוכח מדבריו שם דלמאן דס"ל דבטיול מקח אין המחלה יכול לחזור בו אפילו לא נתאנה, ל"ב כשהמחלה תובע הלוקח, ס"ב ה"ה ביפות ונמצאו רעות הדין הוא דהוי ביטול מקח ומ"ט דהמחלה יכול לחזור בו ולא המחלה, והוא מ"ט כשהמחלה תובע הלוקח.

נתיבות המשפט סימן רלב סקי"א

כיון שאחריות הלוקח היא מדין שומר וכנ"ל, נמצא שאינו חייב לשלם אלא מה שהיתה שוה בשעה שנגנבה, ולא מה שהי' שוה בשעה שלקחו.

Because the buyer is considered merely a paid-guardian, if the merchandise is stolen or lost he is only obligated to pay its value at the time it was stolen or lost, and not the original purchase price.

וכזה סובר דבכל גווני לא נטל במקח דכיון דיש כאן מילתא כהשלמה או בהמקח או בחזרת חלק מהמעות לכן לא כוי טעות

ולפי"ז אין כוונת הרמב"ם דוקא דיש להמוכר עוד תענוגים להשלים דאפי' אין להמוכר להשלים כה"ג יכול להחזיר חלק מהמעות. ואם נמלאו קי"ל בודאי יכול הלוקח להחזיר כיתה. ובכה"ג מיירי נמי מה שכתב וכן אם נמלאו במעות חסר או יותר דזאפי' אם אין להלוקח יותר מעות כה"ג יכול להחזיר חלק מהמקח. אבל מכר לו בהמה ונמלאו במעות חסרין אם לא נעשה קנין קודם נתינת המעות כמו שכתב הרי"ו מיגש אלא במעות הוא שקנה ולפי' בטל המקח דהמה נתחייב הלוקח ליתן עוד מעות. ואפשר אין לו כלל יותר מעות או אינו רוצה להיות לוקח במעות ולקח רק בשביל שטעה ומצא שיש בידו כדי שיווי המקח. והרמב"ם נייר כן משום דלעון מדה מפקל ומינן משמע בתוספ' זב. ומה דנקדושין מייתי כה דרבא על קרקע ובקרקע מ"ש להשלים כמ"ש כרין בהלכות. ושמעת דלא שייך בקרקע להחזיר מקח כדמים משום דיכול לומר בקרקע גדולה מני רולה. אבל בשמת שם לא מיירי במכירת קרקע אלא בחלוקת קרקע. ובזה ודאי לא שייך מקח טעות אלא לדניך להחזיר מי שמדדו לו יותר ועיין מש"כ שם בריין בתריכות.

ועי"ד בשגמו בשניה של הרמב"ד כתב ע"ז כמ"מ ודין פשיל ונפיק חזחי כגר נחבאר פ"ת. ומדבריו משמע דהרמב"ם ג"כ מסכים בזה לדברי הרמב"ד אבל לפימ"ש אינו כן דלהרמב"ד שפי בפסרון במקח בחופן שמחר בנה לך סאה של חנוזים בדינר ובלוקח רואה שאין כאן סאה ואל דעת בשלמה נטל. ובאינו משום אלא אמר סאה זו. וכן יפ"ב בדינר שאמר בלוקח חן לי בדינר פירות ונתן לו מעות חסרים מבדי דינר ולקח בפירות דוחקי אל דעת בשלמה במעות נתן במוכר ובזה שייך שפיר עייל ונפיק לחזחי. אבל לפימ"ש דכוחת הרמב"ם בחופן שקנה בפירות בעד המעות המסרים ואין על בלוקח חיוב להשלים המעות אלא להחזיר חנוזים לפי חשבון. ואם נ"ן בלוקח מעות יתירים אז יחזיר במוכר מעות לפי חשבון. מ"ש נ"ל שייך כאן דיוק דשייל ונפיק לחזחי.

פרק ט"ז

הלכה ג' מכאן אתה למד שכל חלוקח בחבירו מקח וחזדיעו שחוא מוליכו למדינה פלונית למכרו שם ואחר שחולילו שם נמצא בו מום אינו יכול לומר החזר לי מכחי לכאן, אלא מחזיר לו את הדמים והמוכר מטפל לחביא מפכרו או למכרו שם ואפי' אבד או נגנב אחר שחזדיעו חרי חוא ברשות מוכר. אבל אם לא חזדיעו שמוליכו למדינה אחרת והוליכו ונמצא שם מום חרי זה ברשות לוקח עד שיחזיר המקח בעוחו למוכר.

השגת כרמב"ד מכאן לחיה למד וכו' ס"ל דין מאת כוח זה אלא אין מכאן לחיה לפי שהזכיר בשלישו לחוי לגמרי דבר ידוע כוח שהוא נרקב בעמידתו בקרקע ואינו בר בשבה משא"כ בשאר מקחות אלא שבדין דין אמת ולמ"ד שמשלם ממי בהוצאה אף זה יכול לחבעו כוצאת בהוצאה בהוכלכה בהוכלכתה לאותו מקום וכ"ב אלא אין זה יכול לומר לחזיר לי ממכרי לכאן.

כתב במ"א על השגת כרמב"ד דכרמב"ם סובר דהוא ק"ו דמה פירות לגלייפה שאינו מחזיר לו כלום אינו מוכח לו כלל מן הדמים אפי' דמי פלים, כאן שהוא יכול לקבל ממכרו ע"י טורח כ"ב הוא כאן לאינו מוכח לו כלל, ודעת כרמב"ד נראה דהיכי חזדאי יהיו מחודין מדאמת דהכי מכר לו שילטרך להחזיר לו בכסף אף שלא יהיה בלוקח להחזיר לו בפירות, אבל היכי שאפשר להלוקח להחזיר לו בפירות אפי' טורח מיהא הוא בלוקח להחזיר בפירות ומאחר דדמי טרחא של בלוקח אינו בעיקר בהפסד

שהפסידו במוכר, ולא דמי להיכי שאלאנדו בפירות לגמרי.

ולי"ש ב בשגת כרמב"ד נקדיש לנאל דברי כרמב"ם אמר שכתב ואפי' אבד או נגנב אחר שהודיעו כרי הוא בשאר מוכר דאפשיף בכ"מ בכותו אם כותו דוקא אחר שהודיעו שים בו מום, וכתב ע"ז דאין בשכל נחר כן, וכוונתו דלמה לא יהיה המוכר חייב להשיב כדמים אפי' אחר קודם שיודיעו, דהמקח נרייך להיות ברשות המוכר, ודוחה כ"מ לפרש אחר שהודיעו שהוא מוליכו למדינה פלונית וכוח פי' דחוק. וכן כתבו בכ"מ וכפריש"ב דלא משמע כן בלשון כרמב"ם אלא נטעמא דמילתא כתב בה"מ דנשבר ס"ג וכי ע"ז ב' טעמים והניחוה בקשב על ב' טעמים וכתב מטעם אחר משום דהיה אפשר לו למכרו לכן הוא ס"ג וגם דבריו חיש ברורים דמי לא פסקינן דנמלא מום כזה שאינו עומד למכרו בדמים שנתן, ובתוס' בב"מ דף מ"ב כתבו דהיתומים הוו ס"ח של בשור שהיה מקי"ט, והרלב"ם כתב שם בשם הרמב"ד דהוו ס"ג וכתב בשביל שעומד בשור למחזר לבעלים ונמלא שהיתומים ס"ג על בשור בשביל מעותיהן שכן בחביותו משום דפשיט ליה מחזי אבל בשאר בריטב"א שהביא בהיתומים משום דפשיט ליה מחזי דים לו בהאי מאי. ולא דמי להיכי שנמלאו כפירות לגמרי.

ולכן נראה דעיקר דין חזרת מקח שנמלא בו מום חיינו שמחוייב במוכר לבחזיר לו במעות, ובמוכר יש לחבע במקח במקום שכות, אלא דאין במוכר מחוייב לבחזיר במעות אלא בשיחזיר לו בלוקח במקח, וחיינו מדין שומר אלא דהכי כוח דיעה דחזרת במקח, ואף דלפי פשוטו אין בסברא כן דכיון דכוח מק"ט למה לא יחזיר לו מעותיו וילך במוכר ויחלה מקחו, אבן נעמת דמילתא עפ"מ שכתב הרמב"ם בפט"ו הלי ו' וח"ל, כל בלוקח בחם חיינו לוקח אלא בדבר בשאם מכל מום, ובהלי ה' כתב כל שבסביטו עליו בני במדינה שכות מום שמחזיר בו מקח זה מחזירין וכו' וכיון דזה חיינו אלא משום פומדנא שאל פופן זה קנה שיהיה אלא מום מ"ב גם על זה כוי פומדנא דלא נתן לו במוכר במקח בפופן אלא יהיה עליו שום מחריות וכוח יתחייב להביא לו מעותיו ובלוקח לא יהיה מחוייב להביא לו מקחו לכן אנו אומרים דכאומדנא חיינו אלא שיכל בלוקח להחזיר מקחו וליטול משוחין, וכן כתב הרמב"ם שם בהלי ג' וכן במוכר למהילו קרקע או עבד או בהמה או שאר מטלטלין ונמלא במקח מום אלא ידע בו מחזירו אפי' לאחר כמה שנים שזה מקח טעות הוא, ונמלא לפי דנאמת כוי טעות ובמקח נרייך להבטל מ"מ על דעת זה מכר שאם יבטל במקח יחזיר לו בלוקח מקחו, ועל דעת זה נתן בלוקח במעות, ולכן כתב הרמב"ם לפניזו בהלי ד' בלוקח מקח ונמלא בו מום ואח"כ אבד או נגנב כרי הוא בשאר בלוקח משום דלא מכני דין מק"ט אלא שיוכל בלוקח להחזיר לו מקחו, אלא דמ"מ כל זה חיינו אלא בנגנב או אבד אבל נאנס חיינו בשאר לוקח כיון דמשיקר כדין במקח בטל משום דכוי מקח טעות. ורק דעל דעת זה נתן במוכר במקח ובטל במעות בחופן אאם יכיב בטול במקח יחזיר לו בלוקח זה לא מכני אלא לחייב בלוקח בנגנב ואבדה אבל בחואם אין מקום לחייבו.

ולפימ"ש יבואר דמ"ש הרמב"ם הבלי ד' בלוקח מקח מחבירו ונמלא בו מום ואח"כ אבד או נגנב כרי הוא בשאר לוקח, ואם בחליט ואפסד מחמת מוכך בזמן [ובטול הנפסד מחמת המום] כרי זה בשאר מוכר שאמר זה הכ"מ דאמר מיירי אם כבר כודיע בלוקח להמוכר שנמלא בו מום אאמי הוא בשאר לוקח וכמו בהחליט ואפסד מחמת מוכך בזמן ואי לוקח בשלא כודיע כרי דינו שוב להחליט ואפסד ואאמי לא ערביכו אאל לפימ"ש כאן לא אהני כלל כודיעו דמשיקר דינא אין בהמ"מ שלא דין חזרת במקח ולא אהני כודיעו אלא היכי שבולילו למדינה אחרת, וכמו בכלכה זו דזה אמרינן דכיון שבחזרתו אינו מחויב בלוקח להביא מקחו מהם, אבל היכי שאפשר לו להחזירו אז כרי הוא

R' Isser Zalman explains that the responsibility of the buyer to protect and return the merchandise as being an implicit stipulation at the time of the sale. The seller is delivering the merchandise on condition that in the event a defect is discovered the buyer will care for the item or else he will not be refunded.

אבן האזל מכירה פט"ז ה"ג

מחדש דביאור דין אחריות הלוקח וחיוב החזרה למוכר במקח טעות שזהו מעצם תנאי המקח וכאילו המוכר התנה שאם ימצא מום ישמרנו ויחזירנו לו, ואם לא יעשה כן לא יחזיר לו מעותיו.

יב [כז]**טרפות דסירכא** [עז]**הוא הדין דמבטל מקח** [כח]**ויש חולקים.** הגה [כט]**להוציל** והוי לכך **דסכים הוה ליה לתמוי** [כח]**ופלילו טריפה שמנו מוסרין מספק מבטל המקח ומין המוכר יכול לומר מייתי לאיה לטריפה הוי.**

יג [בשיטמ"ק]**המוכר דבר שהיה מום במכרו ועשה בו הלוקח מום אחר קודם שיודע לו המום הראשון אם עשה דבר שדרכו לעשותו פטור ואם שינה ועשה מום אחר קודם שיודע לו המום מחזיר המקח לבעליו ומשלם דמי המום שעשה.**

יד [לא]**קנה** [לא]**סדין וקרעו לעשות חלוק ואחר כך נודע המום מחמת הקריעה מחזיר לו הקרעים תפרו ואחר כך נודע המום** [לב]**אם השביח נוטל שבח התפירה מהמוכר וכן כל כיוצא בזה.**

טו [מ]**המוכר קרקע לחבירו ואכל פירותיה ולאחר זמן נראה לו בה מום אם רצה להחזיר הקרקע לבעלים** [לג]**מחזיר כל הפירות שאכל ואם היה חצר ודר בו צריך להעלות לו שכר.**

ציונים ומקורות עז) טור סעיף י כמש רמב"ן חולין נ"א ע"א ד"ה הא דתניא. עח) שם בטור כמש הגמ"י שם פ"ג סי' ל"ד וכיבו שפטים המובא בראש"ש שם. עט) עור שם. פ) הר"ן פרק הלו טריפות חולין י"ד סוף ע"א מדפי הרי"ף. ד"מ י. פא) טור סעיף י"א כמש רמב"ם פט"ו מה' אישות סי' ג. פב) שם בטור, ובדמב"ם שם ה"ז. פג) שם בטור סעיף י"ב, ובדמב"ם שם ה"ח.

סעיף י"ב [עז]**טרפות דסירכא** [עח]**הוא הדין דמבטל מקח** [כח]**ויש חולקים.** הגה [כט]**להוציל** והוי לכך **דסכים הוה ליה לתמוי** [כח]**ופלילו טריפה שמנו מוסרין מספק מבטל המקח ומין המוכר יכול לומר מייתי לאיה לטריפה הוי.** (כמב) פילוש, הסירכא רגילה להיות בבהמה, ועיין בטור [שם] ובפרישה [דרישה שם]: [כח]**ואפילו טריפה שאנו אוסרים מבה"פ כו'.** שם בר"ן [המובא בציונים אות י"ח] כתב עוד, לו ממחת מומרות הגמוניס. ונראה דמחמת ספק דקמחר, היינו נמי כה"ג למינה טריפה ומיהת נכו"ע, לשם לא כן קשה מאי מידש מור"ם בזה, הא גם טריפות דסירכא מנו מטריפין מכח ספק שמין מנו בקיאין לבדוק: **סעיף י"ג** [פב]**המוכר דבר שהיה בו מום כו'.** לשון הרמב"ם פט"ו דמכירה [ה"ו] הוא, מכאן אתה למד המוכר דבר כו', שאין זה נלמד מדין הקושא פרה לשמטה ושמטה ומחמת טריפה הר"ל [סעיף י"א], דשאני ש"ש שמטה ומחמת טריפה הוא גדוש מאילו לא שמטה, ואפילו הכי מחזירה למוכר ופטור. וטעמא דשמטה להוא דבר שעומדת לכך, הא אילו עשה בה מוס שאינו עשוי לעשות בה היה מיב, דלב"ב הוה ליה למימר רבותא טפי במקום שמטה, וז"ש ומה שינה כו', ועיין פרישה [סעיף י"א]: **סעיף י"ד** [פג]**קנה סדין וקרעו כו'.** הוא לשון הרמב"ם שם [המובא בציונים אות כ]. וכתב המגיד מפנה, שזה נלמד מדין פרה שמטה הנ"ל, ובטור [המובא בציונים שם] כתב בהדיא ז"ל, "כיצד" קנה סדין וקרעו כו', וס"ל דהמי דינא הוא פירוש למ"ש דאם היה דבר שדרכו לעשות כו': [פד]**אא סדין וקרעו לעשות חלוק.** לשון הרמב"ם [שם] והטור [שם] קנה בגד כו'. ואפשר דמסוס דמין מדרך בגד לעשות ממנו חלוק שהוא הכמוגס, שאינ הממבר וכתב שדין במקום בגד. וכן וכן לא לומר שקנה בגד או שדין מן המומן או סומר ועדיין לא נעשה ממנו שום דבר, וק"ל: [פה]**אם השביח נוטל כו'.** פילוש, אם קנאה בי' דינרין, ומכח המוס אינו שוה כי אם ח', וממחת התפירה היא שוה ט', אם עדיין לא נתן לו המעות דמי הקניה ממזיר לו המלוק התפור והמוכר נותן לו דינר שהשביחה, ואם כבר נתן לו הי' דינרין דמי הקניה לריך להחזילם לו המוכר ועוד יוסיף עליו דינר, ועיין פרישה [סעיף י"א]: **סעיף ט"ו** [פו]**מחזיר כל הפירות כו'.** ☆בעיר שונן כתב ז"ל, אם לא נתן לו הוא כריעים, לכיון שנמבטל המקח מעיקרא ל"ל הלמים הלוקח גביה, והפירות שהכל הן בעד דמי המעות שהיו בידו בטלים. וגם דמי שכירות החלר שהמבו שהריך להעלות לו, כתב בעיר שונן להוא מהאי טעמא. ובאמת, דא"כ ה"ל להטור ולהרמב"ם [המובאים בציונים אות כ"א] לחלק ולכתוב דהייט דוקא אם כבר קיבל המוכר מהלוקח דמי הקניה. ועוד, לאף אם כבר נתן לו דמי המקח נראה דלא עדיף מאבן ביניים דמין לריך להמזילו, דלא גרע ממלוה למבילו על שדהו ואמר ליה אם לא אתן לי עד ג' שנים הוא שלי, ולא אמר מעכשיו, בעינן שמין המקח קיים כו', לממרינן תוך ג' שנים לא יאבל פירות ואם אבלם לא יחזיר דה"ל אבק ריבית, ועיין מוס' שם ד"ה אמם, ומפרש ר"ת כו':

ערך לחם

סעיף י"ב. הוא הדין דמבטל מקח. כשנודע שהיה בה קודם לקיחה. **ויש חולקין.** משום דשכיח ואיבעי ליה לאתנויי. [טור סעיף י' בשם רבינו אפרים מכתי"ו ובעל העיטור]. שאר טריפה שאנו אוסרים [*אותה] מספק, דלא שכיחא, מכבל המקח. [ב"י שם, בשם הר"ן בחולין י"ד ע"א מדפי הרי"ף, ד"ה הוגלד], דלא גרע ממום שהסכימו עליו בני המדינה [לעיל סעיף ו']. ודוקא כשידוע שהיה בה קודם לקיחה.

באר הגולה

סעיף י"ב ו. שם [בטור סעיף י'] כשם הרמב"ן [חולין נ"א ע"א ד"ה הא דתניא]. וכן נראה מדברי הר"ן [שם י"ד סוף ע"א מדפי הרי"ף] שהוא סובר כן. וכן נראה מדברי הרמב"ם שם פרק ט"ז הין ו' שכתב ומה שנודע בודאי שהיתה טריפה כשלקחה כאי זה ממזיר וכו', מדכתב מספק ומחמת טריפה משמע דבכל טריפות שבעולם הוי דינ הכי. ז. שם [בטור] כשם ה"ר אפרים ובעל העיטור [שער שני הלכות שחיטה החלק הרביעי ד"ה ומשם], וכן הסכים הרמ"ס [חולין פ"ג סי' ל"ד]. **סעיף י"ג** ח. לשון הרמב"ם שם [פט"ז ממכירה ה"ו], מדין הפרה שמטה ומחמת טריפה שמחזיר לו השמוטה ומחזיר הלמים. **סעיף י"ד** ט. שם [ברמב"ם פט"ז ממכירה] הין ז'. וכתב הרב המגיד, גם זה מתוהו העטם הוא. **סעיף ט"ו** י. שם [ברמב"ם פט"ז ממכירה] הין ח'. כתב הרב המגיד, פשוט נחיזהו נשך [ב"מ] דף ס"ו ע"ב] בביאת בזה שאם המקח נטל הדרך מרעה והדרי פירי.

באר היטב

סעיף י"ב יב. **דסירכא.** פילוש, כשמחמת סירכא עבה, או שמיד שקנאה שמטה ומחמת כה הסירכא, שבודאי נעשית קודם שקנאה בשעת המוכר, דודאי לא עדיף סירכא מנקיעת בית הכוסות דשם יש בו שפק ממרינן דיפסיד הלוקח, ועיין סקכ"ו]: יג. **מספק.** שם בר"ן כתב עוד, או ממומרת הגמוניס. ונראה דמחמת ספק דקמחר, היינו נמי כה"ג למינה טריפה ומיהת נכו"ע, לשם לא כן קשה מאי מידש מור"ם בזה, הא גם טריפות דסירכא מנו מטריפין מכח ספק שמין מנו בקיאין לבדוק: **סעיף י"ג** יח. **המוכר דבר שהיה בו מום כו'.** לשון הרמב"ם פט"ו דמכירה [ה"ו] הוא, מכאן אתה למד המוכר דבר כו', שאין זה נלמד מדין הקושא פרה לשמטה ושמטה ומחמת טריפה הר"ל [סעיף י"א], דשאני ש"ש שמטה ומחמת טריפה הוא גדוש מאילו לא שמטה, ואפילו הכי מחזירה למוכר ופטור. וטעמא דשמטה להוא דבר שעומדת לכך, הא אילו עשה בה מוס שאינו עשוי לעשות בה היה מיב, דלב"ב הוה ליה למימר רבותא טפי במקום שמטה, וז"ש ומה שינה כו', ועיין פרישה [סעיף י"א]: **סעיף י"ד** יט. **קנה סדין וקרעו כו'.** הוא לשון הרמב"ם שם [המובא בציונים אות כ]. וכתב המגיד מפנה, שזה נלמד מדין פרה שמטה הנ"ל, ובטור [המובא בציונים שם] כתב בהדיא ז"ל, "כיצד" קנה סדין וקרעו כו', וס"ל דהמי דינא הוא פירוש למ"ש דאם היה דבר שדרכו לעשות כו': [פד]**אא סדין וקרעו לעשות חלוק.** לשון הרמב"ם [שם] והטור [שם] קנה בגד כו'. ואפשר דמסוס דמין מדרך בגד לעשות ממנו חלוק שהוא הכמוגס, שאינ הממבר וכתב שדין במקום בגד. וכן וכן לא לומר שקנה בגד או שדין מן המומן או סומר ועדיין לא נעשה ממנו שום דבר, וק"ל: [פה]**אם השביח נוטל כו'.** פילוש, אם קנאה בי' דינרין, ומכח המוס אינו שוה כי אם ח', וממחת התפירה היא שוה ט', אם עדיין לא נתן לו המעות דמי הקניה ממזיר לו המלוק התפור והמוכר נותן לו דינר שהשביחה, ואם כבר נתן לו הי' דינרין דמי הקניה לריך להחזילם לו המוכר ועוד יוסיף עליו דינר, ועיין פרישה [סעיף י"א]: **סעיף ט"ו** [פו]**מחזיר כל הפירות כו'.** ☆בעיר שונן כתב ז"ל, אם לא נתן לו הוא כריעים, לכיון שנמבטל המקח מעיקרא ל"ל הלמים הלוקח גביה, והפירות שהכל הן בעד דמי המעות שהיו בידו בטלים. וגם דמי שכירות החלר שהמבו שהריך להעלות לו, כתב בעיר שונן להוא מהאי טעמא. ובאמת, דא"כ ה"ל להטור ולהרמב"ם [המובאים בציונים אות כ"א] לחלק ולכתוב דהייט דוקא אם כבר קיבל המוכר מהלוקח דמי הקניה. ועוד, לאף אם כבר נתן לו דמי המקח נראה דלא עדיף מאבן ביניים דמין לריך להמזילו, דלא גרע ממלוה למבילו על שדהו ואמר ליה אם לא אתן לי עד ג' שנים הוא שלי, ולא אמר מעכשיו, בעינן שמין המקח קיים כו', לממרינן תוך ג' שנים לא יאבל פירות ואם אבלם לא יחזיר דה"ל אבק ריבית, ועיין מוס' שם ד"ה אמם, ומפרש ר"ת כו':

ביאור הגר"א

סעיף י"ב יט. **טרפות דסירכא כו'.** מע"ג דשכיח הוי מקח טעות, כמ"ש בצ"ב שם [צ"ג ע"א] מאי טעמא לאו משום דרובא כו' לא כולהו הכי אימטו. וכן בשור ומנמ נגמן [סעיף כ"ב], מע"ג דרוב שוריס לאו בחזקת שימור קיימי כמ"ש בפ"ק דב"ק [ע"י ע"ב] וסוף פ"ג לכתובות [מ"א ע"א]: כ. **ויש חולקין כו'.** כמ"ש בריש כתובות ג' ג', מוקמ דשכיח שאני לימוני כו'. ומשו ועבד אין לריש, דשם כיון דהמוכר מכיר במומם הלוקח שמין ולא אמכנ, דשכיח ילרקו [לא יעשו עולה] כו' [צפניה ג' י"ג], מע"ל בכמ"ג: כא. **ואפילו טריפה כו'.** ולא דמי למוגרמת בפרק ט' דב"ק ע"ש ג' כיון דלא אפשר לאכול הוי מקח טעות: **סעיף י"ג** כב. **המוכר דבר כו'.** עיין בתר הגולה [אות ח']. לשון הרמב"ם [שם], מכאן אתה למד המוכר דבר כו': **סעיף ט"ו** כג. **המוכר קרקע כו'.** עיין בתר הגולה [אות י'].

חידושי רעק"א

סעיף י"ב בהגה. דהואיל והוי דבר. נ"ב, והוא מידי דלא ידיע ליה למוכר, אבל מידי דידיע למוכר י"ל דאמר להמוכר יש שלין בו מוס, ומשום הכי בסעיף כ"ג בלקחו לרעיה הוי מקח טעות, ולא מהניא כיון דאסם שוריס לאו בחזקת שימור קיימי [ראה ב"ק פ"ו ע"א] הוה ליה להמעות. הלמ"ש [חולין פ"ג ט"י ל"ד], ועיין במחנה אפרים הלכות מוקח סי' ג':

שו"ע חו"מ סימן רלב סעיף ט"ו

כל מקום שנמצא מום והלוקח רוצה לבטל המקח, אם ביני וביני נהנה מהמקח צריך להעלות שכר הנאתו למוכר.

When a defect is found and the buyer would like to undo the sale, if he has benefitted from the item in the interim then he must pay the seller as if it was a rental.

אה"ח 1234567

דבקידושין אינו יכול לחזור בו תוכ"ד, ויעוי"ש שתירץ דהרא"ש לטעמיה דהא דמהני מה דהוא שו"פ במדי אינו אלא משום חומרא דרבנן, דמדינא אין לממון אלא מקומו ושעתו, ולפיכך מהני חזרה תוכ"ד, דלא אחמור רבנן כולי האי דלא יועיל חזרה תוכ"ד.

ונראה פשוט דלאו כללא הוא בכל קידושין דרבנן דמהני בהו חזרה תוכ"ד, וודאי בקידושי קטנה וחרש וחרשת ומאמר וכיו"ב ל"מ חזרה תוכ"ד, ואינו אלא בשו"פ במדי. ודבר זה יש לפרשו כפשוטו דקידושי שו"פ במדי גרע מאידך קידושין דרבנן דאינו אלא חומרא בעלמא משום גזירת הרואים ולא אחמור ביה כולי האי.

אכן נראה למצוא טעם מיוחד בהא דשו"פ במדי דמהני ביה חזרה תוכ"ד, (ולאו משום דלא אחמור כולי האי אתינן עלה), וכמו שיבואר.

ב) הנה בהא דל"מ חזרה תוכ"ד בקידושין דעת הרמב"ם (פ"ז אישות הכ"ב) והר"ן בנדרים (פ"ז א') דהוא מה"ת, ודעת הרשב"ם ב"ב (ק"ל א') דאינו אלא חומרא מדרבנן. ובשו"ע אהע"ז סי' ל"ח סעי' ל"ד כתב המקדש את האשה וחזר בו מיד הוא או היא אע"פ שחזרו בתוכ"ד אין חזרתם כלום והרי היא מקודשת (והוא לשון הרמב"ם שם), ומשמעות לשון זה היא דהרי היא מקודשת גמורה דל"מ חזרה תוכ"ד מה"ת וכ"כ בח"מ ובב"ש שם, והקשה בח"מ שם מלשון השו"ע בסי' מ"ט סעי' ב' דכתב: המקדש אשה וחזר בו מיד ואמר שהמעות יהיו מתנה אפי' תוכ"ד אין חזרתו כלום וצריכה גט, דמשמע דאינו אלא מדרבנן, שהחמירו להצריך גט, יעוי"ש.

וכתב ע"ז בשו"ת חת"ס (אהע"ז ח"א סי' צ"ז) לישב, דבסי' ל"ח מיירי שרוצה לחזור בו לגמרי ושתחזיר לו כסף הקידושין ובכה"ג ל"מ חזרתו מה"ת, דמעשה הקידושין הוי מעשה אלימתא שא"א לעוקרו ע"י חזרה תוכ"ד, אבל בסי' מ"ט הא איירי דאומר שיהיו המעות מתנה ואינו חוזר בו אלא מחלות הקידושין, ובכה"ג מה"ת שפיר מהניא חזרה תוכ"ד ורק מחומרא דרבנן הוא דל"מ, כיון דאינו חוזר מעצם מעשה נתינת הכסף אלא חוזר בו מדיבור הקידושין ואומר שיהיו המעות מתנה, בזה מהניא שפיר חזרתו מה"ת, [ובאמת מוכח כן בסי' ל"ח דאיירי דחוזר בו לגמרי ולא שרוצה שיהיו המעות מתנה, שהרי כ' שם: וחזר בו מיד הוא או היא, וגבי דידה ל"ש שתחזור מהקידושין והמעות יהיו מתנה, דלאו בדידה תליא מילתא, ובע"כ דחוזרת לגמרי ותחזיר את המעות, ואמנם בסי' מ"ט לא נזכר חזרה דידה]. ויעוי"ש שכתב כן גם בדעת הרשב"ם ב"ב הנ"ל דמש"כ דאינו אלא מדרבנן היינו משום דאיירי דאינו רוצה שתחזיר לו המעות רק שיהיו מתנה וכמפורש בלשונו שם, אבל בגוונא דחוזר גם מהמעות ל"מ מה"ת, עיי"ש.

ויסוד להנחת החת"ס נראה מדברי הרא"ש לקמן ר"פ האומר, בהא דנחלקו ר"י ור"ל במקדש לאחר ל' אי מציא האשה לחזור בה, דר"י ס"ל חוזרת דאתי דיבור ומבטל דיבור, ור"ל ס"ל דאינה חוזרת, ואמרו בגמ' דהוא משום דשאני נתינת מעות ליד אשה דכי מעשה דמו ולא אתי דיבור ומבטל מעשה, וכתב ע"ז הרא"ש דלא פליגי אלא בחזרה היא, אבל אם חזר הוא לכו"ע מהניא חזרתו, דדוקא באשה קאמר משום דנתינת המעות לידה חשיבא כמעשה. והדברים צ"ב דהא לגבי דידיה הוי נמי מעשה ולא אתי דיבור ומבטל מעשה, ומ"ש חזר הוא מחזרה היא. וכתב בק"נ לבאר עפ"ד הר"ן שם דחלוק חזרה היא מחזר הוא (להלכה דקי"ל כר"י דחוזרת) דבחזרה שלה היא חייבת להחזיר המעות, אבל אם חזר הוא אינה חייבת להחזירם ושלה הוו, יעוי"ש מש"כ להסביר ד' הרא"ש עפי"ז, והסברו צ"ב.

אכן לפי"ד החת"ס הדברים מבוארים היטב, דכשם שכ' בחת"ס בחזרה תוכ"ד לחלק בין חזרה ממעשה הקידושין ונתינת הכסף דל"מ לבין חזרה מדיבור הקידושין (והמעות ישארו שלה) דמהני, כך י"ל גם בחזרה תוך ל', דרק היכא דהיא חוזרת, דחייבת להחזיר המעות, ונמצא דחזרתה עוקרת לגמרי את מעשה הקידושין, בזה ס"ל לר"ל דלא מהניא, דלא אתי דיבור ומבטל מעשה, אבל היכא דחוזר הוא, דלפמש"כ הר"ן אינה צריכה להחזיר המעות, וא"כ אין זו חזרה אלא מחלות הקידושין, (דהא לא מצי לעקור המעשה לגמרי שתהא חייבת להחזיר המעות), מודה ר"ל דלא חשיב דמבטל מעשה אלא דיבור גרידא, ואתי דיבור ומבטל דיבור.

ליתר עיון

ג) והנה נחלקו הראשונים במוכר חפץ לחבירו ונתן לו חבירו דמים ונמצא מקח טעות דמחזיר הלוקח למוכר את מקחו והמוכר חייב להחזיר הדמים, אי מעות הללו שחייב המוכר להחזיר פקדון נינהו וחייב להחזיר אותם דמים עצמם, או הלואה נינהו ויכול להוציאם ולפרוע אחרים תמורתם כדין פרעון חוב.

ועי' בתוס' ב"ק (מ"ו ב') שכתבו במקח טעות שאם אין אותם מעות שנתן לוקח למוכר בעין, סברא היא שדינו כבעל חוב, ובע"ח אי אית ליה זוזי לא מצי לסלוקי בשאר מילי (וכ"ה בתוס' ב"ק ט' א' ד"ה רב), וברא"ש ב"ק שם הוסיף ביאור בזה"ל: דכיון שנתן מעות כדי שיתקיים מקח זה ונתבטל המקח הוו הנך מעות כהלואה. ובתוס' ב"ב (צ"ב ב') כתבו בשם ר"י דאף דכי אית ליה ללוה זוזי לא מצי לסלוקי ליה במידי אחרינא, מ"מ במק"ט כי ליתנייהו להנהו זוזי, אפילו אית ליה זוזי אחריני, יכול לסלקו בכל דבר, דכשהוציא אותן מעות הוי

יתר עיון: שערי חיים קידושין סימן לד סק"ג
נחלקו הראשונים במקום שנמצא מקח טעות, האם המעות שביד מוכר דינם כפקדון [וחייב להחזירם כמות שהן] או כהלואה.

Further lyun: In the event of a *Mekach Ta'us*, there is a dispute amongst the *Rishonim* whether the money that the seller is holding is considered a loan [and he may spend them and return other money] or a deposit.

כמו מזיק מעות של חבירו ודינו כנזקין, ובשו"ע חו"מ סי' רל"ב סעי' כ"ג בהגהת רמ"א פסק כשיטת ר"ת.

ומבואר דשיטת ר"י דהנהו מעות פקדון נינהו וחייב להחזיר אותן המעות, ושיטת ר"ת (וכן ס"ל להרא"ש הנ"ל וכן הוא בנמוק"י ב"ב ר"פ המוכר פירות) דמעות הלואה נינהו ודין הלוקח כבע"ח ויכול לפרוע אחרים תמורתם.

ונראה בביאור שיטה זו דמעות הלואה נינהו, דלאו משום דאמדינן דעתיה דלוקח שאם יהי' המקח טעות יהיו המעות הלואה, (דנמצא דאם התנה בפירוש שאינו נותן לו המעות בהלואה לא יהיה כן), אלא שהוא עפ"י הידוע בשם הגר"ח דדין טעות אינו מבטל את המעשה אלא את החלות, ונמצא דמקח טעות אין ענינו שאין כאן מקח כל עיקר, אלא שהטעות יוצרת סיבה וטעם חדש לבטל החלות. ולפ"ז י"ל דדין מקח טעות אינו פועל אלא לבטל את חלות המקח דהלוקח אבל אינו מבטל זכית המעות דהמוכר, ורק שמתוך שיכול הלוקח להחזיר המקח ממילא יש ללוקח זכות לתבוע דמיו מהמוכר, ולכן המעות הלואה נינהו ויכול המוכר להחזיר לו אחרים תמורתם.

ומצינו מעין גדר זה בקנין מעות דכתבו התוס' ב"מ (מ"ג א' ד"ה מאי בתי' האחרון) דלר"י דמעות קונות ד"ת ומשיכה אינה אלא מדרבנן, לא הפקיעו כח שיש לו למוכר במעות ויכול להשתמש בהם, וביאור הדברים הוא דחז"ל לא ביטלו את עצם מעשה המכירה בכסף ורק את חלות הקנין הוא שהפקיעו, וע"כ אף דלא קנה הלוקח מ"מ המוכר זוכה שפיר בהמעות אלא דחייב להחזירם כל שלא משך הלוקח את החפץ.

ואפשר להוסיף בהסבר הדברים, דהנה הובאו לעיל (סימן כ"ו אות ב') דברי החוו"ד ביור"ד (סי' קס"א סק"א) דכתב בביאור ההבדל בין הלואה למכר, דבהלואה חייב הלווה להשיב כעין שהלוהו, היינו להשיב מה שנטל, ובמכר החיוב אינו החפץ שנטל אלא שויו ומעותיו, ונתבאר שם שורשו של דבר, דבהלואה המעות שנטל הם המחייבים אותו להשיב, ואשר על כן חיובו הוא להשיב מעין מה שקיבל, וכשלוה חיטים חייב להחזיר חטים כנגדם, והחזרת דמים מהני מצד מה לי הן ומה לי דמיהן, משא"כ במו"מ אין החפץ מחייב להשיב תמורתו, אלא שפסיקת דמי המקח מחייבתו לשלם, יעוי"ש משנ"ת בארוכה. ונראה לפ"ז דאף במק"ט או במקום דביטלו חכמים הקנין שייך חלות תשלומים דדמי המקח, דכיון דמעשה המקח קיים, פסיקת דמי המקח קיימת וזכיית המוכר בהמעות קיימא שפיר, אלא שיש לו להלוקח זכות לתובען מידו, שהרי אין הפסיקה אלא עבור החפץ וכיון שלא קנה את החפץ יש לו זכות לתבוע החזרת המעות, והן נעשים מדמי מקח למעות הלואה.

ונמצא לפ"ז שאף בקידושי טעות המעות הלואה הן ביד האשה ולא פקדון, ולא משום דאמדינן דעתו שלא איכפת לו שתלוה אותן, אלא משום דגם דין קידושי טעות גדרו דיש כאן טעם לבטל החלות, ולא דאין כאן מעשה כלל.

ד) והנה כתב הרמב"ם (פ"ב מהל' שבועות הי"ז): מי שנשבע והיה פיו ולבו שוים בשבועה, ואחר שנאסר חזר בו בתוכ"ד וכו', הרי"ז מותר ונעקרה השבועה שזה דומה לטועה. ומבואר בלשון הרמב"ם דדין חזרה תוכ"ד מגדר טעות הוא, דחזרה דתוכ"ד משוי לדיבורא קמא כדיבור טעות.

ויעוין בקצוה"ח (סי' רנ"ה סק"ב) שהוכיח יסוד זה מנזיר ט' א', דלב"ש דאין שאלה וטעות בנזירות ה"ה דל"מ חזרה תוכ"ד בנזירות, ועי"ש בתוס', והרי דדין חזרה תוכ"ד מיתלי תלי בדין שאלה וטעות, וכל דליתא ביה שאלה וטעות לית ביה דין חזרה תוכ"ד, ומבואר דדין חזרה תוכ"ד מצד דינא דטעות אתינן עלה.

ה) ונראה מעתה, דכיון דחזרה תוכ"ד מדין טעות הוא, א"כ אינה מבטלת את המעשה אלא רק את החלות, ולכן ה"ז כמק"ט שאין המעות פקדון ביד המוכר אלא הלואה, ואינו חייב להחזיר אותם דמים עצמם אלא את תמורתם, וכן הוא בקידושין, (אילו הי' מועיל בהם חזרה תוכ"ד), שהמעות הלואה הן ביד האשה ולא פקדון, שהרי כן הוא בקידושי טעות וכאמור.

ולכאורה יקשה לפי"ז על יסוד ד' החת"ם הנ"ל (באות ב') דהיכא דחוזר בו לגמרי ורוצה שתחזיר לו הכסף ל"מ חזרתו מה"ת משום שעוקר כל מעשה הקידושין, והלא אין המעשה נעקר לגמרי דהא אהניא דהמעות הלואה הן ולא פקדון. אכן נראה דכיון דסו"ס מעות הלואה הן, וזכותו לתובען וצריכה היא להשיבן, מש"ה חשיב דנעקר המעשה, דהחזרה היא לא רק מדיבור הקידושין אלא מעצם נתינת הכסף, ואף שזכייתה בתורת מעות הלואה קיימת. אכן לו יצויר גוונא שלא תתחייב להשיב תמורת המעות, הרי בכה"ג תועיל חזרה תוכ"ד מה"ת אף כשחוזר בו גם מנתינת המעות.

ו) וע"פ כל מש"נ נבוא לבאר דברי הרא"ש דבקידושי שו"פ במדי מהני חזרה תוכ"ד, דהנה כתב האב"מ (סי' מ' סק"ד) דבמקדש בתמרה לאחר ל', אם נתאכלה התמרה בתוך ל' אינה מקודשת, דהא דשו"פ במדי

Part V: Mekach Ta'os Overview

A TRANSCRIPTION OF THE YORUCHA CURRICULUM WEEKLY OVERVIEW VIDEO

RESPONSIBILITIES AFTER A MEKACH TA'OS:

As we explained in an earlier segment, when a buyer receives defective goods, the sale is null and void and considered as if it never happened.

This leads us to a discussion regarding what should be done at this point. If the buyer has already paid and the goods have been delivered, the money is now in the pocket of the seller and the merchandise is in the home of the buyer. What should they do now?

Regarding the money it is relatively simple, as it is obvious that it belongs to the buyer and has to be returned. Regarding the merchandise it is a bit more complicated. What should the buyer do with the goods? Is he responsible to pay to ship them back to the seller? Is he obligated to watch and protect the item as long as they are on his property?

THE BUYER'S RESPONSIBILITY AS A MAZIK OR GUARDIAN

The Nesivos Hamishpat dwells on this topic and explains that a number of other halachos come into play in regard to the unwanted merchandise. Although the sale is not valid when the buyer rejects the merchandise due to its defect, he still is not permitted to damage it, lest he be liable as a *mazik*, and he still may have to watch over it while it is on his property, with the status of a *shomer*.

If the buyer mistreats the item, the Nesivos says that he will be deemed a *mazik* and he will be liable, meaning that he will not be refunded the money he paid the seller. For example, if he buys a car and after driving it, is disappointed and upset to discover that the engine is of inferior quality. If he then takes out his frustration by bashing up the car, he becomes a *mazik* and has forfeited his right to demand all of his money back.

On the other hand, the Mishnah in Bava Basra discusses a case where someone buys seeds to plant in the ground. After he plants the seeds, he discovers that nothing grew from them because they were inferior seeds, which were meant for eating rather than planting. This is a case of *mekach ta'os* where the buyer can nullify the sale and demand his money back. In such a case, the buyer did "damage" the seeds by placing them in the ground, where they rotted into nothingness; however, he cannot be considered a *mazik* because he did nothing wrong by using the seeds as intended at the time of purchase. Thus, he could still demand a full refund.

If the merchandise is sitting on the buyer's property and he wants to return it, and he has not damaged it in any way, the Nesivos says that he still has to watch over it as a *shomer*. He has to take care of it responsibly and notify the seller to come pick it up, and protect it until it is taken away.

THE SELLER'S RESPONSIBILITY AS A GARMI

In some cases, the buyer may have suffered a financial loss as a result of the sale. For example, if he bought an air conditioning unit, he may have hired workers to install it, only to discover it is of inferior quality and does not work well. In such a case, the Shulchan Aruch, as explained by the Nesivos, rules that if the seller was unaware that the merchandise was defective, he is not liable for the expenses of the buyer. However, if he was aware of the deficiency and still tried to pass on the air conditioner to the buyer, he would be obligated to compensate him for his loss, as he is the *mazik* in this case. He caused the buyer an indirect loss which falls under the category of *garmi*, for which a *mazik* is liable.

If the seller was unaware of these potential expenses, the halacha would be different. The Shulchan Aruch rules that in such a case the seller only is liable for the expenses he knew about, but not for those he did not envision. For example, if he sells a washing machine, he can assume that it will be taken to a nearby home; therefore, he will be liable to pay for the shipping. If the buyer took it upstate to his summer home without informing the seller of his plans, the seller would not be obligated to pay for the shipping since he did not know about this plan. This would mean that had the buyer informed the seller at the time of the same that he was planning on shipping the washer upstate, the seller would be liable to pay for the shipping.

The explanation of this ruling is that when the seller knew the buyer's plans, he can be considered a *mazik* for selling him inferior goods and allowing this expense to be racked up, and he has to reimburse him for the damage he caused. If he did not know the buyer's plans, he cannot be considered a *mazik*; rather, he only allowed the buyer to damage himself by moving the item to a remote location, and he is not liable for the damage the buyer accrues.

WHO PAYS FOR THE RETURN SHIPPING?

In regards to the return shipping costs, we have a similar Halacha. Usually, the seller is responsible for the costs of returning the items. Even if the buyer took the items far away,

if the seller knew [or should have suspected] that the buyer was taking the washing machine upstate, he would be responsible to pay the costs to have the machine returned to him. If he did not know about those plans, he would not have to pay the return shipping fees. In fact, in such a case, he would not have to pay the return shipping fees even if he was aware of the deficiency when he sold the merchandise.

One may ask why the buyer would ever have to pay to ship the merchandise back to the seller. If there was no sale, and the entire deal is moot, it would seem that the buyer should have no responsibility for the item that is currently sitting in his home. Why should he have to pay to return it in the instance where the seller didn't know about his plans?

According to the Nesivos, the answer is that taking the item to an unexpected location also falls under the purview of *hezek*. Mislocating an item by removing it from its place could also be considered damage. If the buyer does this, he has to pay for the damage he caused, i.e., the shipping costs to have it returned.

THE DISSENTING VIEW:

Numerous Acharonim – including the Even Ha'azel and Imrei Binah- disagree with the opinion of the Nesivos and understand the buyer's obligations differently. They explain that a sale where the buyer has a claim of *mekach ta'os* due to the inferior quality of the merchandise is not automatically nullified on its own; rather, the buyer must take the appropriate action to nullify the deal.

According to their understanding, when a buyer has such a claim, he has the right to claim *mekach ta'os*, but he must follow a specific procedure to nullify the deal. If he doesn't do so, it is considered as if he agreed to make peace with the deal and the sale remains valid.

The process he must follow to invalidate the entire deal is to send the goods back to the seller. Because the buyer must send the merchandise back in order to nullify the sale, if it was ruined before he sent it back or he refuses to pay the shipping costs, he would not be able to get his money back, as the terms of *mekach ta'os* were not fulfilled. Thus, his obligations have nothing to do with the tangential laws of *mazik* or *shomer*; rather, they are all part and parcel of the rules of *mekach ta'os*.

It must be noted that when these Acharonim offer this explanation, they are only speaking of a case where the buyer received the same item he ordered, but it was of inferior quality. In order to nullify such a deal, he would have to send the item back undamaged; however, if he received a totally different item – for example, if he ordered apples and received oranges – even these Acharonim would agree that the sale is automatically null and void and the buyer would not need to take any action for it to be declared a *mekach ta'os.*

IF THE BUYER ALLOWED THE ITEM TO GET RUINED

This leads us to a practical difference between the view of the Nesivos and the view of the other Acharonim: A store delivers an item to a buyer, who takes a look at it, sees it is not what was agreed upon, and decides to make a claim of *mekach ta'os*. Rather than shlep the item inside, he leaves it outside on his back porch. Being that the item was left out in the elements, it became damaged. Is the buyer responsible for the damage?

If we are speaking about the type of *mekach ta'os* where the item delivered is the same item that was expected, albeit of inferior quality, both the Nesivos and the other Acharonim would agree that he is liable. According to the Nesivos, he is liable because his negligence deems him a *mazik*. According to the other Acharonim he is liable because he never fulfilled the terms of *mekach ta'os.* Since he did not return the item properly, he can no longer make a claim of *mekach ta'os*.

On the other hand, if we are speaking of the apples and oranges type of *mekach ta'os*, where the buyer ordered one item and received a totally different thing, the buyer would only be liable according to the Nesivos, and not according to the other Acharonim. According to the Nesivos, he would be liable to pay because he is a *mazik*. According to the other Acharonim, however, he would not be liable to pay as in such a case they hold that the sale is automatically nullified and the buyer has no obligation to care for the item that does not belong to him.

To watch the video or listen to the shiur given by the Dayan, visit: www.baishavaad.org/yorucha-topics
Or signup to receive them via whatsapp: 732.232.1412

Core Curriculum

(subject to change)

PART I
Business Halacha Fundamentals

Elul 5780

- Dina D'malchusa Dina- 2*
  - Obligation to Adhere to Civil Law
  - How Civil Law Impacts Agreements Between Two Parties
- Common Business Practice & Minhag Mevatel Halacha - 2
  - What Constitutes a Minhag
  - How Minhag Impacts Employment, Tenancy, Partnerships and Real Estate Deals etc.

Tishrei 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Business and Employment on Chol Hamoed

PART II
Setting Up A Kosher Business

Winter 5781

- Introduction to Choshen Mishpat & Business Halacha -1
- Gezel - 3
- Gezel Akum, Ta'os and Mate' Akum -2
- Geneivas Da'as - 1
- Acceptable Marketing - 1
- Halachic Considerations of Corporate Gifting - 1
- Halachos of Employment -4
  - Backing Out
  - Where Backing Out Causes a Loss
  - Working Pro Bono and Hiring Jewish
  - Obligations of Employer and Employee
- Halachic Deals and Documents - 4
  - Understanding Asmachta
  - Agreements and Kinyan Devarim
  - The Halachic "Agreement Validation" Clause
  - Non-Competes and Non-Circumvent Agreements
- Partnerships & Corporations - 4
  - Structuring
  - Legal Entities and Trusts
  - Management
  - Divisions of Profits and Losses

Nissan 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Corporate Chametz - The Issues and the Solutions
- Isurei Hana'ah

PART III
Maintaining A Kosher Business

Summer 5781 - Commitments & Kinyanim

- Hasagas Gevul & Competition - 4
  - Ani Hamehapech
  - Ma'arufiya
- Kinyanim Expounded - 4
  - Mechusar Amana
  - Mi Shepara
  - Situmta and Kinyanim of the Marketplace
- Ona'ah - 2
- Mekach Ta'os- 2

Summer Break 5781 (Special Edition)

- Tzedaka and Maaser
  - As a Business and Individual

* Number of weeks for this topic

Elul 5781 - Maintaining a Kosher Work Environment

- Yichud in the Workplace - 2
- Interaction With the Opposite Gender - 2

Tishrei 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Websites and E-Commerce on Shabbos and Yom Tov

Winter 5782 (Leap Year) - 1st Semester

- Loans and Guarantees - 2
- Ribbis 101/The Basics - 4
- Insurance Issues - 1
- Brokerage - 2
- Lashon Hara in Business - 2
- Legal Holidays and Chukos HaGoyim - 1

Winter 5782 - 2nd Semester - When Things Don't Go As Expected:

- Bais Din - 3
- Din and Lifnim Mishuras Hadin - 2
- Arka'os - 2
- Quitting, Firing, and Severance - 2
- Partnership Dissolution - 2
- Collections - 2
- Bankruptcy - 1

Nissan 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Maintaining a Facility on Pesach

Summer 5782 - Final Testing and Review

PART IV

Industry-Specific & In-Depth Supplemental Tracks

Choshen Mishpat Supplemental Track

- More In-Depth and Intricate Learning of Previous Topics
- Nizkei Shcheinim
- Mazik, Garmi, and Halachic Torts
- Hashavas Aveida
- Mitzva of Lending
- Yerusha and Trusts
- Trustees and Executors
- Shomrim and Fiduciaries
- Shluchim and Agents
- Harsha'a and Power of Attorney
- The Shibuda D'Reb Nosson Law
- Hefker, Pruzbul, and Other Choshen Mishpat Topics

Real Estate Track:

- General Real Estate
- Bar Metzra
- Acquisitions and Ani Hamehapech
- Lo Sachmod
- Brokerage
- Landlord/Tenant
- Zoning Laws
- Rent Control and Evictions
- Fix and Flip
- Administrations and Boards

HealthCare Track:

- Shabbos and Yom Tov
- The Kosher Kitchen
- Employment Training
- Facility and Housekeeping
- Compliance and Fiduciary
- Partnership and Employment
- Medical Issues

Finance and Ribbis Track:

- Introduction: Understanding Ribbis
- Ribbis of Non Jews and Mumar
- Foreign Currencies & Commodities: Se'ah Bese'ah Applications
- Corporate Lending & Borrowing
- Credit Unions - Ownership in Ribbis Entities
- Credit Unions: Paying Ribbis by Court Order
- Pesika:Deposits & Price Guarantees
- Tarsha- Paying for Credit & Early Bird Specials
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Non Jew's Loan
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Ribbis Loan
- Differentiating Between Expenses & Interest: Defining the Two
- Ribbis in Partnerships
- Ribbis in Contracts - Capital Calls and Late Fees
- Deal Syndication & the Real Estate Process From Negotiation to Closing
- Ribbis as a Knas: Fines & Penalties
- Purchasing Tax Liens and Mortgage Bundles
- Using a Purchased Item When the Sale was Reversed
- Selling Conditional on Reversing the Sale
- Ribbis Responsibilities of Lawyers, Brokers, and Witnesses
- Review of Ribbis Fundamentals
- Hard Money Loans & Heter Iska - Kulo Pikadon; Chatzi Milve
- Heter Iska- The Approach of Reb Moshe Feinstein
- Heter Iska Klali and Loans Specified to be Al Pi Heter Iska
- Ribbis Mukdemes - Ribbis MeUcheres
- Ribbis Devarim
- Defining Ribbis: Gifts, Favours and Charitable Donations

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

MISSION *To facilitate and provide a framework for the frum businessman to gain the in-depth halachic knowledge he needs for contemporary business dealings.*

VISION *Through increased knowledge and guidance, Yorucha will elevate the frum public's adherence to halacha as it pertains to choshen mishpat and standard business practices.*

What

This ambitious project will harness the collective expertise of a team comprised of advanced talmidei chachamim, experienced, seasoned Dayanim, that are well versed in corporate practice and common business norms. Collaborating with a talented group of editors and writers, they have created a syllabus and curriculum of study, with accompanying shiurim and personal guidance.

How

The core curriculum is segmented in modules, and can be learned as an individual self paced; or, participants can join chaburos coordinated by the Bais HaVaad for those that desire group study. Page by page, step by step, the learning will be facilitated with a daily audio "Blatt shiur" guiding the participant through the sources as well as a weekly video shiur presented on each topic by Dayanim that will share fundamental and practical applications of the sugya covered.

Daily practical Q&A applications of the subject matter will be offered alongside through the Business Halacha Daily series.

Why

As participants amass a broad and deep knowledge on an academic level directly from the source — coupled with real life scenarios presented by experienced Dayanim — they will acquire the clarity to determine not only what is a שאלה, but, more important - why.

Only through עמלות בתורה — understanding the fundamentals of the subject — can one truly appreciate and internalize what defines right and wrong.

Similar to a sofer who, with his intensive knowledge of hilchos safrus, is confident and secure in the propriety of his profession; so, too, businessmen will gain the peace of mind knowing with conviction that they ply their trade *be'emunah uveyosher*.

CURRENT YORUCHA CHABUROS

BELLE HARBOR
Congregation Bais Yehuda
R' *Dovid Semel*

BROOKLYN
Bais Aharon (Felder's)
Rabbi Heshy Wolf

Flatbush Park Jewish Center
Rabbi Eli Moskovitz
Rabbi Yisroel Perelson

Yad Yosef Torah Center
Rabbi Eddie Kassin

CHICAGO
Agudas Yisroel of West Rogers Park
Rabbi Moshe Scheinberg

CLEVELAND
Beis Doniel
Rabbi Dovid Aron Gross

DALLAS
Cogregation Toras Chaim
Rabbi Yaakov Rich

DETROIT
Lakewood Kollel
Rabbi Boruch Miller

FAR ROCKAWAY
Khal Zichron Moshe Dov
Rabbi Ahron Stein

Sulitzer Bais Medrash
Rabbi Avrohom Hartman

JACKSON
Khal East Veterans
Rabbi Baruch Issac

LAKEWOOD
Bais HaVaad
Rav Dovid Grossman

Bais Medrash of Lutzk
Rabbi Yaakov Pascal

Bernath And Rosenberg
Rav Baruch Fried
R' Yossi Schuck
R' Yehoshua Wolf

Bitbean
Rabbi Aryeh Caplan
R' Ephraim Arnstein

Kehal Zichron Yaakov
Rabbi Mayer Boruch Turin
R' Moshe Netzer

Madison Executive Offices
Rabbi Doniel Dombroff

LAWRENCE
Heichal Dovid (W)
Reb Yakov Lowinger
Rabbi Mattisyahu Blumenthal

Yeshiva Gedolah Ateres Yaakov
Rabbi Yisroel Gold

LOS ANGELES
Bait Aaron Torah Outreach Center
Rabbi Moshe Nourollah
R' Avraham Hirshberg

Kollel of LA
Rabbi Zalmen Frager

LIDO BEACH
Lido Beach Synagogue
Reb Yakov Lowinger

MINNEAPOLIS
Minneapolis Kollel
Rabbi Maeier Kutoff
Rabbi Binyomin Stoll

MONSEY
Brisker Kollel
Rabbi Michoel Illes

Cogregation Torah Utfila
Rabbi Moshe Langer

Haverstraw Community Chabura
Rabbi Tzvi Rubin

Zichron Yakov
Rabbi Yehuda Russack
R' Simcha Levi

PHILADELPHIA
Philadelphia Community Kollel
Rabbi Yosef Prupas
Rabbi Yaakov Baum

QUEENS
Cong. Ohr Bechor Halevi
Rabbi Chaim Schwartz

ST. LOUIS
St. Louis Chabura
Mr. Yaakov Klein

STATEN ISLAND
Kehilas Niles
Rabbi Dovid Waldman

TORONTO
Ateres Mordechai, Thornhill Kollel
Rabbi Yosef Rothbart

WEST HEMPSTEAD
Eitz Chayim of Dogwood Park
Rabbi Dov Greer

Young Israel of W. Hempstead
Reb David Felt
Reb Aaron Gershonowitz

WOODMERE
Aish Kodesh
Rabbi Yoni Levin

Kehillas Bnai Hayeshivos
Rabbi Shmuel Witkin

Yeshiva Gedola Five Towns
Rabbi Ami Glassberg

TO CREATE OR JOIN CHABURA CONTACT US

732.232.1412 888.485.VAAD(8223) #302 yorucha@baishavaad.org baishavaad.org/yorucha

JOIN THE YORUCHA INITIATIVE!

888.485.VAAD(8223) #303
yorucha@baishavaad.org
baishavaad.org/yorucha

3 WAYS TO JOIN:

AS AN INDIVIDUAL

Join the national Yorucha chabura together!

Tap into the physical or digital resources via hard copies, web, email and/or whatsapp.

Connect with Bais HaVaad Dayanim and Poskim for any questions you may have, as well as arranging study sessions with a Dayan, setting up a chavrusa, and more.

AS A COMMUNITY

Set up or join a community or shul chabura

Reach out to organize a choshen mishpat chabura in your own shul.

AS A BUSINESS

Set up a Board Room Bais Medrash in your business

Mincha Learning In just 5 minutes a day, before or after Mincha, you can learn short, practical and insightful Business Halachos.

Weekly Lunch & Learn Join a deeper dive into the background of the halachos by understanding the sugya behind the halachos as well.

CURRENT CHABUROS

Five Towns • Belle Harbor • Chicago • Queens • Lakewood • Dallas • Jackson • Philadelphia • Lido Beach • Staten Island • Monsey
Los Angeles • Baltimore • Far Rockaway • West Hempstead • Cleveland • Flatbush • Toronto • Boro Park • Minneapolis • Detroit • St. Louis